

Брюксел, 16.10.2013 г.
COM(2013) 700 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА**

**Стратегия за разширяване и основни предизвикателства през периода 2013—2014
г.**

{SWD(2013) 411 final}
{SWD(2013) 412 final}
{SWD(2013) 413 final}
{SWD(2013) 414 final}
{SWD(2013) 415 final}
{SWD(2013) 416 final}
{SWD(2013) 417 final}
{SWD(2013) 418 final}

ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ СЛЕД КОПЕНХАГЕН

ПОСТАВЯНЕ НА АКЦЕНТА ВЪРХУ ОСНОВНИТЕ ПРИНЦИПИ — ПРАВОВАТА ДЪРЖАВА, ДЕМОКРАЦИЯТА И ИКОНОМИКАТА

I. ПРОГРАМАТА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ

Преди двадесет години Западните Балкани бяха раздирани от конфликт. По същото време Европейският съюз постигна договореност относно условията за присъединяването на бъдещи държави членки към ЕС, известни като „критериите от Копенхаген“. Критериите от Копенхаген отразяват ценностите, на които се гради ЕС: демокрация, правова държава, зачитане на основните права и функционираща пазарна икономика. Това подготви почвата за историческите промени и присъединяването на държавите от Централна и Източна Европа.

Десет години по-късно, на срещата на върха в Солун през 2003 г., ЕС даде на всички страни от Западните Балкани ясна перспектива за членство в ЕС, при положение че изпълнят необходимите условия, по-специално критериите от Копенхаген и условията на Процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА).

Хърватия изпълни тези условия. След ратифицирането на договора за присъединяване от всички държави членки Европейският съюз приветства Хърватия като 28-ата държава членка на 1 юли 2013 г. Хърватия е първата страна, приключила Процеса на стабилизиране и асоцииране. Присъединяването на Хърватия е пример за преобразяващата сила и стабилизиращия ефект на процеса на разширяване, както и „меката сила“ на ЕС.

Постигнатото през април историческо споразумение между **Сърбия** и **Косово**^{*} е още едно доказателство за силата на перспективата за членство в ЕС и за ролята ѝ в заличаването на дълбоките белези на историята. От основно значение е да се отбележи, че това споразумение отразява и куража на политическите лидери в двете страни. През юни Европейският съвет взе решение за започване на преговори за присъединяване със Сърбия, а Съветът даде разрешение за започване на преговори за сключване на Споразумение за стабилизиране и асоцииране между ЕС и Косово.

Годината беше белязана от важни развития и за останалите страни, обхванати от процеса на разширяване:

През юни 2013 г. **Черна гора** прие подробни планове за действие във връзка с главата за съдебната власт и основните права и главата за правосъдието, свободата и сигурността в съответствие с новия подход, при който работата по тези глави започва на ранен етап от процеса на присъединяване. В **Албания** подкрепата на всички политически партии за осъществяването на важни реформи, правилното провеждане на парламентарни избори и предприемането на по-нататъшни действия за борба с корупцията и организираната престъпност означава, че получаването на статут на страна кандидатка вече е постижимо. **Бившата югославска република Македония** излезе от политическата криза по-рано тази година, но все още е налице безпокойство, особено по отношение на свободата на изразяване и свободата на медиите. Предприети бяха действия за подобряване на съседските отношения. В по-широк план,

* Това наименование не засяга позициите относно статута и е в съответствие с Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН и със становището на Международния съд относно декларацията за независимост на Косово.

понастоящем от основно значение е да се постигне напредък в провежданите с помощта на ООН разговори по въпроса за името. В **Босна и Херцеговина** се наблюдава липса на политическа воля за осъществяването на реформи, което заедно с неприлагането на съдебното решение по делото Sejdic-Finci възпрепятства напредъка на страната по пътя към ЕС и икономическите перспективи, свързани с това.

В **Турция** беше отбелязан напредък в съдебната и други реформи и през септември беше представен дългоочакваният пакет за демократизация. Мирните преговори с ПКК продължиха, като целта е да се сложи край на тероризма и насието в югоизточната част на страната, с което да се положат основите за намирането на решение на кюрдския въпрос. Отговорът на демонстрациите срещу проекта за парка Gezi в Истанбул обаче предизвика сериозно безпокойство и подчерта необходимостта от това ЕС да продължи да бъде стимулът за извършването на реформи.

Що се отнася до **Исландия**, новото правителство спря преговорите за присъединяване с ЕС и обяви, че те няма да бъдат подновени без провеждането на референдум.

Понастоящем **процесът на присъединяване** е по-строг и всеобхватен, отколкото в миналото. Той отразява развитието на политиките на ЕС и опита, натрупан при предишните разширявания. В основата на процеса стоят строги, но справедливи условия, като напредъкът по пътя към членството зависи от стъпките, които всяка страна предприема, за да изпълни установените критерии. Основна извлечена поука от миналото е, че е важно да се започне работа **първо по най-важните принципи**.

Понастоящем принципът на **правовата държава** заема централно място в процеса на разширяване. В съответствие с новия подход, приет от Съвета през декември 2011 г., страните трябва да започнат работа по въпроси като съдебната реформа и борбата с организираната престъпност и корупцията на ранен етап от преговорите за присъединяване. По този начин те ще имат възможно най-много време, за да постигнат стабилни резултати при осъществяването на реформите, което пък ще осигури трайността и необратимостта на тези реформи. Този нов подход е основен елемент в рамката за водене на преговори с Черна гора и ще насочва работата на Комисията с останалите страни, обхванати от процеса на разширяване.

Световната икономическа криза през последните пет години подчерта нуждата от това всички държави да преразгледат из основи **икономическото си управление** и да го укрепят. Това се отнася по-специално за страните от Западните Балкани, нито една от които не е функционираща пазарна икономика. Във всички тези страни се наблюдава висока безработица, особено сред младите хора. От основно значение е страните от Западните Балкани да ускорят реформите, за да могат да възстановят устойчивия растеж и да преодолеят предизвикателствата, свързани с изпълнението на икономическите критерии и повишаването на конкурентоспособността. Настоящото съобщение съдържа предложения в подкрепа на постигането на тази цел, включително въвеждането на национални програми за икономически реформи и на планове за действие за управлението на публичните финанси.

Събитията в редица страни, обхванати от процеса на разширяване, подчертаха колко важно е **да се укрепят демократичните институции** и да се установят демократични процеси в подкрепа на тези институции, в които участват всички и чрез които се утвърждават основни демократични принципи и общи ценности на ЕС. От основно значение е да има по-силно гражданско общество и междупартийни платформи за интеграция в ЕС, както и да продължи напредъкът при извършването на изборната и парламентарната реформа и реформата в публичната администрация.

Европейският съюз е изграден на основата на общи ценности и принципи, сред които е и зачитането на **основните права**. Всички държави от Западните Балкани и Турция трябва да извършат още реформи, за да гарантират, че свободата на изразяване се зачита, а защитата на правата на лицата, принадлежащи към малцинства, в това число и ромите, се осигурява на практика, а не просто фигурират в законодателството. Необходими са по-строги мерки за защита от дискриминация на други уязвими групи от населението, особено от дискриминация на основата на сексуална ориентация.

Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество са основни елементи от Процеса на стабилизиране и асоцииране. По-специално, развитията в Сърбия и Косово показваха, че страните могат да постигнат напредък в преодоляването на последиците от неотдавнашния конфликт в съответствие с основния принцип, на който се гради Европейският съюз. **Регионалното сътрудничество** трябва да бъде засилено, в него трябва да участват всички, а отговорността и ангажиментът за него трябва да бъдат на страните от региона. Комисията подкрепя напълно работата в контекста на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ) и на Съвета за регионално сътрудничество, включително Регионалната стратегия 2020. Нужно е да се подновят усилията за решаване на **двустранните спорове** между страни, обхванати от процеса на разширяване, и с държави членки. Засегнатите страни трябва да започнат работа по двустранните въпроси на възможно най-ранен етап и тези въпроси не бива да бавят процеса на присъединяване.

През 2014 г. ще започне да се прилага вторият **Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП II)**. Използвайки ИПП II, ЕС ще продължи да оказва значителна подкрепа на страните, обхванати от процеса на разширяване, в подготовката им за присъединяване, като размерът на предвидените за 2014—2020 г. средства (11,7 млрд. EUR по текущи цени) е сравним с този в настоящата финансова рамка. Чрез ИПП II ще бъдат подпомогнати и регионалното и трансграничното сътрудничество. Акцентът при ИПП II ще бъде върху областите от взаимен интерес, а именно ще бъде оказана подкрепа за трайното осъществяване на реформи в сферата на правовата държава и ще бъдат укрепени демократичните институции, доброто управление и социално-икономическото развитие.

Прилагането на ИПП II е също така възможност да се установи още по-тясна връзка между стратегията за разширяване и приоритетите при оказването на помощ. С ИПП II се извършват няколко съществени нововъведения. Акцентът се поставя върху определянето на дългосрочни политики и стратегии в ограничен брой приоритетни сектори, като тези политики и стратегии ще бъдат адаптирани в съответствие с потребностите и капацитета на всяка страна. Ще бъдат определени ясни цели и реалистични показатели, които ще бъдат обвързани с многогодишната секторна помощ. Ако страните спазват необходимите стандарти за управление на публичните финанси, те ще могат да получат бюджетно подпомагане, което е още един стимул за реформи. На държавите, които отбелязват напредък по пътя на реформи, ще бъдат дадени стимули. При слаби резултати средствата ще се преразпределят. Управлението на програми по ИПП II ще бъде допълнително оптимизирано, основно чрез по-малко на брой, но по-големи проекти.

Всички страни, обхванати от процеса на разширяване, имат ясна **европейска перспектива**. Напредъкът по пътя към членството зависи от стъпките, които всяка страна предприема, за да изпълни установените критерии, като се прилага принципът на собствените заслуги. Това е от основно значение, за да може политиката на разширяване да бъде надеждна и да се осигурят стимули на страните за извършването на широкообхватни реформи. Същевременно е важно държавите членки, съвместно с

институциите на ЕС, да провеждат информиран дебат за политическите, икономическите и социалните последици от политиката на разширяване. Те имат ключовата роля да представят на гражданите фактите относно политиката на разширяване, като по този начин ги информират за ползите от тази политика, сред които са огромният ѝ принос за мира, сигурността и просперитета, и разсеят безпокойството, което гражданите може да изразят.

II. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

В настоящото съобщение Комисията се спира на редица основни предизвикателства, пред които са изправени страните от Западните Балкани и Турция: икономическото управление и конкурентоспособността; принципът на правовата държава; функционирането на институциите, гарантиращи демокрацията; основните права и в случая на Западните Балкани, превъзможване на наследството от миналото. Тези предизвикателства заемат централно място в критериите от Копенхаген и в условията, свързани с Процеса на стабилизиране и асоцииране. Освен това мерките за преодоляването им се допълват взаимно. Например утвърждаването на принципа на правовата държава и гарантирането на основните права водят до по-голяма правна сигурност и заедно с по-тясната регионална интеграция допринасят значително за подпомагането на икономическото развитие и конкурентоспособността.

а) Икономическо управление и конкурентоспособност

През последните три години ЕС значително укрепил икономическото си управление. В контекста на Европейския семестър държавите членки координират своите фискални и структурни политики, преди парламентите им да приемат националните бюджети. Механизмите за водене на икономически диалог със страните, обхванати от процеса на разширяване, се адаптират постепенно към новите предизвикателства и механизмите за координиране в ЕС. От страните вече беше поискано да обърнат по-голямо внимание на устойчивостта на външната си позиция и на основните структурни пречки пред растежа. Понастоящем е важно основните инструменти на ЕС да намерят по-голямо отражение в икономическия диалог, предвид степента на икономическа и финансова интеграция на страните, обхванати от процеса на разширяване, с ЕС.

Приблизително 60 % от износа на Западните Балкани е насочен към ЕС. Освен това ЕС е най-големият източник на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Във финансовия сектор доминират банките от ЕС, като изключение прави единствено Турция. Достъпът до единния пазар на стоки и услуги на ЕС е важен фактор за растеж. Освен това икономическото възстановяване на ЕС ще се отрази благоприятно особено на Западните Балкани. Според последната прогноза на Комисията Западните Балкани ще отбележат растеж с 2 % през 2013 г. Прогнозата за Турция е 3,2 %, което показва завръщане към по-високи нива на растеж след относителното забавяне, отчетено през 2012 г.

Скромното икономическо възстановяване на Западните Балкани не е гаранция за устойчив растеж и сближаване. Във всички страни, обхванати от процеса на разширяване, продължава да има сериозни предизвикателства, свързани с икономическата реформа, конкурентоспособността и създаването на работни места:

- Турция е функционираща пазарна икономика, но нито една страна от Западните Балкани, обхваната от процеса на разширяване, не притежава такъв статут.
- Системите за управление на публичните финанси се нуждаят от значително укрепване, за да се намали рискът от измами и корупция.

- Прилагането на принципа на правовата държава трябва значително да се подобри, за да има по-голяма правна сигурност за икономическите оператори, а доверието на инвеститорите да нарасне.
- Необходимо е да се даде приоритет на извършването на структурните реформи, а конкурентоспособността да нарасне, като по този начин ще се подпомогне фискалната консолидация, ще се преодолеят големите външни дисбаланси и ще се работи за решаване на въпроса с високата безработица, чиято средна стойност на Западните Балкани надхвърля 20 %. В самите страни съществуват значителни регионални различия, като в селските райони се наблюдава по-голяма бедност.

Предложен е нов подход, чрез който ще се помогне на страните, обхванати от процеса на разширяване, да работят първо за решаването на основни икономически въпроси и да изпълнят икономическите критерии. От държавите ще бъде поискано да укрепят икономическата си политика и нейното управление посредством координираното изготвяне на национална стратегия за икономически реформи, която ще съдържа два елемента — макроикономическа и фискална програма и програма за структурни реформи и конкурентоспособност. По тези две програми ще се работи по време на двустранните и многостранните разговори с държавите:

- В работата по макроикономическата и фискална програма ще продължат да се използват съществуващите инструменти, а именно предприєдинителните икономически програми за страните кандидатки и икономическите и фискални програми за страните потенциални кандидатки. За да може надзорът да бъде засилен, от Съвета по икономически и финансови въпроси, провеждан съвместно със страните кандидатки, ще бъде поискано да даде по-конкретни насоки относно политиката под формата на специфични за всяка държава препоръки и да извършва годишен преглед на прилагането на политиката и резултатите от нея.
- Новото е, че от страните ще бъде поискано да изготвят програми за структурни реформи и за реформи в сферата на конкурентоспособността. Тези програми ще бъдат подготвени паралелно с фискалните програми, но по-късно ще бъдат преразгледани от съответните органи по Споразумението за стабилизиране и асоцииране, най-вече в сферите на промишлеността, конкуренцията, вътрешния пазар, научните изследвания, образованието, транспорта, енергетиката и околната среда. Освен това Комисията ще използва разпространените през есента доклади относно напредъка, за да даде ясни насоки за реформите, необходими за постигането на по-нататъшен напредък в изпълнението на икономическите критерии.

Също така Комисията ще установи със страните, обхванати от процеса на разширяване, диалог относно управлението на публичните финанси, посредством който, наред с другото, ще се подпомогне напредъкът в изпълнението на икономическите критерии. Страните ще трябва да изготвят планове за действие в тази област, а Комисията ще осъществява мониторинг на изпълнението им. Постигането на напредък в ефективното управление на публичните финанси ще даде също така възможност да се подпомогнат секторните бюджети, както е предвидено в ИПП II.

Комисията ще възприеме този подход, като работи в тясно сътрудничество със съответните международни финансови институции и оказва цялостна регионална техническа помощ за тази цел. Нейните препоръки относно икономическите критерии ще съдържат насоки във връзка с обхвата на тази техническа помощ.

Други мерки за насърчаване на конкурентоспособността, инвестициите, растежа и работните места

Подкрепата на Комисията за устойчивото икономическо развитие на Западните Балкани надхвърля макроикономическото стабилизиране и достигането на статут на функционираща пазарна икономика. От началото на кризата Комисията настоява за необходимостта от допълнителни действия за справяне с трудната социално-икономическа ситуация, по-специално с високата безработица. Тя подчерта също така, че е нужно да се подкрепят инвестициите в инфраструктура на Западните Балкани. Трансграничната транспортна мрежа и трансграничната енергийна и комуникационна мрежа не са достатъчно развити. С оглед на мащаба на икономиките на страните от Западните Балкани установяването на по-тясна интеграция е от ключово значение. Регионалното икономическо сътрудничество се възприема като възможност за растеж и основа за политическо сътрудническо и добросъседски отношения. Чрез предвиденото либерализиране на услугите в рамките на Централноевропейското споразумение за свободна търговия (СЕФТА) ще се окаже допълнителна подкрепа за постигането на тази цел. Развиването на човешкия и физическия капитал в селските райони и по-нататъшното въвеждане на стандартите на ЕС в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост ще допринесат за конкурентоспособността на селскостопанския сектор на региона.

Комисията вече стартира нов диалог относно заетостта и програмите за социални реформи с Турция и Сърбия. Предстои да започнат разговори с бившата югославска република Македония и с Черна гора. Социално-икономическата ситуация в страните потенциални кандидатки е изпълнена с повече предизвикателства, отколкото в страните кандидатки, и ще е необходима допълнителна подкрепа за осигуряването на административен капацитет за улесняване на участието в новия процес. Страните потенциални кандидатки ще бъдат постепенно канени да се включат в новия диалог. През 2014 г. ще се предвиди цялостна техническа помощ, като акцентът ще се постави върху страните потенциални кандидатки. С цел да се намали недостигът на умения и да се подобрят образователните системи, Комисията ще продължи да разработва платформата в областта на образованието и обучението за Западните Балкани.

Регионални групи, сформирани в контекста на Програмата от Солун, започнаха работа по приоритетите на стратегията „Европа 2020“ под егидата на Съвета за регионално сътрудничество (СРС). В момента се изготвя Регионална стратегия 2020. Необходимо е да се положат повече усилия за повишаването на информираността и капацитета на регионалните групи, които понастоящем са разпръснати, за да могат те да участват в редовни партньорски проверки и да отправят препоръки. СРС трябва да разработи механизъм за публичен мониторинг. Констатациите на групите и механизъмът за мониторинг ще бъдат използвани от Комисията в нейния икономически диалог и в процеса на програмиране на ИПП.

Осъществяването на реформи, водещи до изпълнението на икономическите критерии, ще бъде подкрепено и от Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ). Ролята на ИРЗБ става все по-важна, тъй като тя оказва съдействие при подготвянето на инвестициите, които са най-необходими за засилване на растежа и увеличаване на заетостта, и ги подкрепя. В контекста на ИРЗБ Комисията, двустранните донори и международните финансови институции подкрепят инвестиции на обща стойност 4 млрд. EUR годишно в транспорта, енергетиката, околната среда, изменението на климата, социалния сектор и частния сектор / развитието на МСП, като Комисията съфинансира платформа за МСП на Западните Балкани, чиято цел е да се подобри достъпът на МСП до финансиране чрез предоставянето на гаранции и рисков капитал.

Подобряването на връзките между транспортните и енергийните мрежи на ЕС и страните, обхванати от процеса на разширяване, ще бъде основен приоритет за стимулиране на устойчивия икономически растеж, заетостта, търговията и културния обмен. Комисията набляга на това колко е важно да продължи развиването на трансевропейската енергийна инфраструктура, както и на значението на сътрудничеството с Енергийната общност. Посредством предстоящия Договор за създаване на транспортна общност ще се насърчи интегрирането на пазарите и инфраструктурата, свързани със сухопътния транспорт, като паралелно с това ще се помогне на Западните Балкани да удовлетворят стандартите на ЕС в сферата на този вид транспорт. Комисията преразглежда трансевропейските мрежи на ЕС в областта на транспорта (TEN-T) и енергетиката (TEN-E) с оглед на подобряването на връзките между страните, обхванати от политиката на разширяване и политиката на съседство. В тази връзка тя прие списък на проекти от взаимен интерес за развиването на трансевропейската енергийна инфраструктура. На предстоящия Съвет на министрите на Енергийната общност се очаква да бъде приет списък на проекти, които представляват интерес за Енергийната общност.

Сътрудничеството с Турция ще бъде засилено и с оглед на стратегическото ѝ положение и потенциала ѝ на енергиен възел. През 2013 г. Турция ратифицира Споразумението за трансанадолския газопровод, като целта е този газопровод да се свърже с трансадриатическия и да доставя природен газ от Каспийско море за ЕС през Турция. В този контекст укрепването на сътрудничеството между ЕС и Турция в областта на енергетиката и постигането на съответния напредък в преговорите за присъединяване ще улеснят постигането на по-нататъшен напредък към свързването и интеграцията на енергийните пазари на ЕС и Турция. Комисията очаква оценка на Световната банка, съдържаща преглед на митническия съюз между ЕС и Турция. Оценката, чието изготвяне е договорено от Европейската комисия, ще съдържа препоръки за подобряване на функционирането на митническия съюз и за евентуално разширяване на обхвата му.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще поиска от страните, обхванати от процеса на разширяване, да изготвят национална стратегия за икономически реформи, която ще съдържа два елемента — съществуващата макроикономическа и фискална програма и нова програма за структурни реформи и конкурентоспособност. Този процес ще приключи с изготвянето на специфични за всяка държава препоръки и с даването на ясни насоки относно действията, необходими за постигането на по-нататъшен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика и повишаването на конкурентоспособността;
- ще започне диалог със страните относно изискванията, необходими за изпълнението на стандартите за управление на публичните финанси, което ще подготви условията за евентуалното отпускане на бюджетна подкрепа по ИПП;
- ще оказва обща техническа помощ, работейки в тясно сътрудничество с други международни организации.

За периода от 2007 г. до 2013 г. е била предоставена предприсъединителна помощ в размер на 190 млн. EUR за укрепване на институционалния капацитет на правителствата в сфери като управлението на публични средства, икономическата и фискалната политика и статистиката и на институционалния капацитет на националните банки.

Използвайки ИПП II, Комисията ще продължи да подкрепя осъществяването на реформи, допринасящи за изпълнението на икономическите критерии и за социално-

икономическото развитие, включително посредством Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ), като приоритет ще бъде подобряването на транспортните и енергийните връзки между ЕС и страните, обхванати от процеса на разширяване. Освен това тя ще продължи да предоставя техническо подпомагане при икономическото управление, диалога относно заетостта и социалните въпроси, осъществяването на целите на СРС за изготвяне на Регионална стратегия 2020 и в сферата на селското стопанство и развитието на селските райони.

б) Правова държава

Принципът на правовата държава е основна ценност, на която се гради ЕС. Да брани ценности като правовата държава е призиванието на Европейския съюз от създаването му до последните глави на разширяването. Принципът на правовата държава продължава да бъде приоритет за ЕС и **представлява централен елемент от процеса на присъединяване** — ключова опора на политическите критерии от Копенхаген. Страните, които желаят да се присъединят към Съюза, трябва още на ранен етап да установят и утвърждават правилното функциониране на основните институции, които са необходими за гарантиране на принципа на правовата държава. Принципът на правовата държава подпомага бизнес средата, тъй като осигурява правна сигурност за икономическите оператори и стимулира инвестициите, заетостта и растежа. Борбата с организираната престъпност и корупцията е от основно значение, за да се възпре навлизането на престъпни групи в политиката, правната система и икономиката. В повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, е необходимо да се извършат прозрачни и амбициозни съдебни реформи, в които да участват всички, като целта е да се изградят независими, безпристрастни, ефективни и подотчетни съдебни системи. Нужно е да се обърне специално внимание на процедурите за назначаване и оценяване и на дисциплинарните процедури за съдиите. Освен това трябва да се въведат по-строги мерки за борба с корупцията и организираната престъпност, които продължават да бъдат сериозен проблем в много страни, обхванати от процеса на разширяване. Необходимо е да се положат усилия за постигането на трайни и значителни резултати в тази сфера въз основа на ефикасни, ефективни и безпристрастни разследвания, наказателни преследвания и съдебни решения по дела на всички нива, включително по дела за корупция по високите етажи.

Либерализирането на визовия режим беше стимул за страните от Западните Балкани да предприемат значителни стъпки за реформирането на онези аспекти, които са най-тясно свързани с либерализирането на визите. Тези реформи укрепиха вътрешното управление. Страните трябва да увеличат усилията си за консолидирането на тези реформи и да приложат мерки за предотвратяване на злоупотребите с либерализирания визов режим, както се подчертава и препоръчва от Комисията в нейните доклади за мониторинг след либерализирането на визовия режим. Комисията ще представи четвъртия си такъв доклад до края на 2013 г. Въпросите, свързани с миграцията и управлението на границите, ще продължат да бъдат обсъждани в подходящия контекст, като рамката на ССА, и във връзка с глава 24 относно правосъдието, свободата и сигурността.

Понастоящем **в преговорите за присъединяване** по глава „Съдебна власт и основни права“ и по глава „Правосъдие, свобода и сигурност“ се прилага **нов подход**. Новият подход е изготвен въз основа на натрупания до този момент опит и при него е нужно да се постигат стабилни резултати при осъществяването на реформите. Стартирането на работата в тези области на ранен етап от преговорите ще предостави на страните, обхванати от процеса на разширяване, максимален период от време, за да постигнат трайност и необратимост на реформите. Новият подход се прилага в момента в

преговорите с *Черна гора*, която подготви подробни планове за действие като основа за започване на преговорите по тези глави. Вследствие на призива на Европейския съвет през юни 2013 г. новият подход се интегрира изцяло в рамката за водене на преговори за *Сърбия* и в момента тече аналитичният преглед на глави 23 и 24.

Принципът на правовата държава е основна тема и в **отношенията на ЕС с други страни, обхванати от процеса на разширяване**. В диалога на високо равнище във връзка с присъединяването, който Комисията води с *бившата югославска република Македония*, продължават да се разглеждат въпроси, свързани с правовата държава. Няколко от ключовите приоритети, съдържащи се в становището на Комисията от 2010 г., в което бяха определени условията за започването на преговори за присъединяване с *Албания*, засягат принципа на правовата държава. Комисията подпомага осъществяването на съдебна реформа в *Босна и Херцеговина* чрез структурирания си диалог за правосъдието и също така води структуриран диалог по въпросите на правовата държава с *Косово*, като поставя акцента върху борбата с организираната престъпност и корупцията и върху реформата на съдебната власт. Принципът на правовата държава е приоритет и в контекста на положителната програма с Турция.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще приложи новия подход по отношение на глава „Съдебна власт и основни права“ и глава „Правосъдие, свобода и сигурност“ с *Черна гора* и *Сърбия* и ще продължи да разглежда с приоритет принципа на правовата държава чрез целенасочени диалози с останалите страни, обхванати от процеса на разширяване;

- ще осигури координацията със съответните европейски агенции (по-специално с Европол, Евроюст и Frontex) и ще насърчава засилване на сътрудничеството между тези агенции и страните, обхванати от процеса на разширяване, включително сключването на оперативни споразумения с Европол;

- ще засили своята подкрепа за свързаните с правовата държава реформи чрез ИПП II, както на национално, така и на регионално равнище за осъществяването на реформи в тези области от основно значение и за осигуряването на ефективния обмен на най-добри практики с цел постигането на резултати в борбата с организираната престъпност и корупцията.

За периода 2007—2013 г. е била предоставена предприединителна помощ в размер на над 800 млн. EUR за подобряване на правосъдието, независимостта на съдебната власт, борбата с корупцията и организираната престъпност, управлението на границите и сигурността. **С помощта на ИПП II** ще бъдат разработени секторни стратегии, като ще се обърне специално внимание на създаването на независима, ефикасна и професионална съдебна власт и на помощта за изграждането на стабилна рамка на национално и регионално равнище и постигането на резултати в борбата с организираната престъпност и корупцията. Това включва също така мерки за превенция и предоставяне на правоприлагащите органи на ефективни правни механизми и механизми за разследване, по-специално капацитет за извършването на финансови разследвания.

в) Функциониране на институциите, гарантиращи демокрацията

Съгласно политическите критерии от Копенхаген страните кандидатки трябва да имат стабилни институции, гарантиращи демокрацията. Доброто функциониране на основните институции, било то националният парламент, правителството или публичната администрация, е от жизненоважно значение. Прозрачността, отчетността и ефективността на институциите и публичната администрация, включително

обръщането на по-голямо внимание на нуждите на гражданите и предприятията, трябва да станат приоритет в повечето държави, обхванати от процеса на разширяване. Необходимо е да се положат по-големи усилия за укрепването на демокрацията с гражданско участие и за създаването на национални платформи относно свързаните с ЕС реформи, за които има консенсус между партиите и гражданското общество в подкрепа на необходимите съществени реформи. Освен това страните трябва да намерят подходящия баланс между **централното, регионалното и местното управление**, който допринася в най-голяма степен за извършването на реформи, и предоставянето на услуги на гражданите. Ролята на регионалните и местните органи в привеждането в съответствие със законодателството на ЕС и в последващото прилагане на правилата на Съюза също е от основно значение.

В редица страни, обхванати от процеса на разширяване, демократичните институции са все още нестабилни. Няма култура на постигане на консенсус, а ролята на **националните парламенти** не е достатъчно развита. Демокрацията е повече от провеждането на свободни и честни избори. Тя предполага силни и отчетни институции и процеси с гражданско участие, в които националните парламенти имат централна роля. Упражняването на парламентарен контрол често се подкопава от прекомерно използване на спешни законодателни процедури, слаби системи на парламентарни комисии и процедури и недостатъчни консултации със заинтересованите лица, а участието на експерти е минимално.

Прекалено често изборите се разглеждат като възможност за придобиването на политически контрол върху държавните институции, надхвърлящо в голяма степен обичайното закономерно прехвърляне на политическата власт, което се извършва при смяна на администрацията. В много случаи дори относително ниски позиции в публичната администрация се политизират по ефективен начин. Това подрива капацитета и отчетността на администрациите. От жизненоважно значение е да се извърши **реформа на публичната администрация**, включваща професионализиране и деполитизиране на държавната администрация. Въвеждането на принципи, основани на заслугите, воденето на борба с корупцията и осигуряването на подходящите административни процедури, включително във връзка с човешките ресурси, са от основно значение.

Прекалено често **гражданското общество и гражданите**, особено младите хора, се омаловажават в политическото ежедневие. Необходимо е диалогът между лицата, отговорни за вземането на решения, и заинтересованите участници да бъде доразвит. Наличието на гражданско общество, което разполага със съответните права и възможности, е важен елемент от всяка демократична система. Такова общество засилва политическата отчетност и социалното сближаване, допринася за по-задълбоченото разбиране на реформите, свързани с присъединяването, и за по-широкото участие в тях и спомага за помирението в раздирани от конфликт общества. В някои случаи е нужно да се създаде по-благоприятна среда, която ще осигури по-добри условия за диалог относно политиките и за безпристрастен принос към процеса на вземане на решения и ще се подкрепя от статистически данни с добро качество, изготвени от независими национални статистически органи. Необходимо е да се гарантират независимостта и ефективността на ключови органи, като **омбудсманите** и **сметните палати**, и да се предприемат целесъобразни действия в отговор на техните препоръки.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще работи по-активно с международни организации като Съвета на Европа, ОССЕ/БДИПЧ и ОИСР (SIGMA) в подкрепа на изборните и парламентарните реформи; ще продължи да насърчава сътрудничеството между парламентите на страните от региона и тези на държавите — членки на ЕС, и Европейския парламент;
- ще даде по-голям приоритет на реформата на публичната администрация в процеса на присъединяване, като обърне специално внимание на прозрачността, деполитизацията и въвеждането на процедури за назначаване, основани на заслугите;
- ще засили акцента върху гражданското общество, в това число изграждането на капацитет и насърчаването на благоприятна среда за неговото развитие и за по-активното участие на заинтересованите страни в реформите, включително чрез по-голяма прозрачност на действията на управляващите и по отношение на държавните разходи;
- ще насърчава широко участие в процеса на присъединяване, като използва положителния пример с Черна гора, и ще насърчава максимална прозрачност в работата със съответната документация.

За периода 2007—2013 г. е била предоставена предприсъединителна помощ, надхвърляща 30 млн. EUR и предназначена за засилване *inter alia* на капацитета на националните парламенти, омбудсманите и националните сметни палати. За същия период организациите на гражданското общество са получили почти 190 млн. EUR по ИПП и над 35 млн. EUR по Европейския инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ). **Посредством ИПП II** Комисията ще подпомогне укрепването на демократичните институции, доброто управление, включително ролята на омбудсмана, и реформата на публичната администрация, включително туининг проекти в посочените по-горе области. Тя ще търси също така начини за предоставяне на права и възможности и оказване на по-голяма подкрепа за следващото поколение политици, държавни служители и ръководни кадри, включително чрез по-целенасочени програми за посещения и евентуална схема на ЕС за отпускане на стипендии. Освен това Комисията ще продължи да оказва подкрепа за изграждането на капацитет на гражданското общество, включително използвайки Механизма за подкрепа на гражданското общество, и да отрежда по-голяма роля на гражданското общество в стратегическото програмиране на ИПП II.

г) Основни права

Гражданските, политическите, социалните и икономическите права, както и правата на лицата, принадлежащи към малцинства, са важна тема в повечето държави, обхванати от процеса на разширяване. В общи линии основните права са гарантирани от законодателството на държавите, обхванати от разширяването, но в много случаи не се прилагат на практика. Необходимо е да се положат повече усилия за подобряване на положението на жените и за постигане на равенство между половете, за зачитане на правата на децата и за подпомагане на хората с увреждания.

В редица държави, обхванати от процеса на разширяване, свободата на изразяване продължава да бъде въпрос, който буди сериозна тревога. Етническите малцинства, по-конкретно ромите, се сблъскват с множество трудности въпреки съществуващите правни рамки, гарантиращи правата им. Важно е да се консолидира съгласувана рамка за борба с определени форми и прояви на расизъм и ксенофобия в сфери като аудиовизуалните медии, спорта, политиката, образованието и интернет. Дискриминацията на основата на сексуална ориентация също е широко разпространена.

Тези уязвими групи се сблъскват и с враждебността на обществото, която може да прерасне в подбуждане към омраза, насилие и сплашване.

В тазгодишното си съобщение Комисията отделя специално внимание на свободата на изразяване и на положението на ромите и на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ). По тези теми, свързани с основните права, Комисията работи в тясно сътрудничество със съответните международни и регионални организации, по-специално със Съвета на Европа и ОССЕ. Тя предлага страните кандидатки да участват като наблюдатели в работата на Агенцията на ЕС за основните права, като по този начин ще се подкрепят усилията им да гарантират пълно зачитане на основните права.

- **Свобода на изразяване**

Комисията отрежда приоритет на темите за свободата на изразяване и свободата на медиите в процеса на присъединяване към ЕС и във финансовото и техническото подпомагане, които се предоставят. През юни 2013 г. Комисията организира съвместно с Европейския парламент **конференцията Speak-Up!2**, в която участваха стотици ключови представители от медиите, гражданското общество и националните органи.

Медийната среда в държавите, обхванати от процеса на разширяване, в повечето случаи се характеризира с плурализъм. На конференцията Speak-Up!2 обаче беше потвърдена необходимостта от спешно преодоляване на редица съществени предизвикателства. Случаите на **сплашване и насилие срещу журналисти** продължават да бъдат проблем и водят до налагането на автоцензура. Властите трябва да положат повече усилия при разследването на нови и стари случаи и да осигурят прилагането на възпиращи санкции срещу извършителите. С декриминализирането на **клеветата** беше направена голяма крачка към защитата на свободната и критична журналистика в Югоизточна Европа. Наказателните преследвания срещу журналисти обаче продължават. Нужно е да се извършат промени и работещите в съдебната система да преминават обучение, за да се предотврати злоупотребата с държавна власт.

Политическото вмешателство в свободата на медиите продължава да буди сериозно безпокойство. Нужно е да се положат повече усилия за осигуряването на политическа и финансова независимост на **обществените радио- и телевизионни оператори** на Западните Балкани. Това се постига най-добре чрез устойчив модел на финансиране и прозрачни правила за назначаване на членовете на управителните съвети, както и чрез твърд национален ангажимент за осъществяване на необходимите реформи. В повечето държави, обхванати от процеса на разширяване, **регулаторните агенции** не работят задоволително. Освен това няма функциониращо **медийно саморегулиране** и медиите трябва да положат повече усилия за подобряване на вътрешното си управление. Необходимо е също така да се работи за премахване на **неофициалния икономически натиск върху медиите**, включително чрез осигуряването на **прозрачност на собствеността върху медиите**, за да се предотврати прекомерната ѝ концентрация, и чрез въвеждането на прозрачни правила относно възлагането на обществени поръчки за реклама на дейността на управляващите. Също така трябва да се осигури правилното прилагане на трудовото законодателство в медиите.

За да подпомогне работата по тези предизвикателства, Комисията:

- ще насърчава свободата на изразяване и свободата на медиите и ще наблегне на тяхното значение за членството в ЕС на редовните политически диалози със страните, обхванати от процеса на разширяване;

- ще гарантира, че темите за свободата на изразяване и свободата на медиите се разглеждат последователно и с приоритет в контекста на глава 23 „Съдебна власт и основни права“ и глава 10 „Информационно общество и медии“;

- ще учреди награда за постижения в областта на разследващата журналистика, като първата такава награда ще бъде връчена през 2014 г.

За периода 2007—2013 г. е била предоставена предприежинителна помощ в размер над 27 млн. EUR, за да се окаже на съдействие на страните при преодоляването на предизвикателствата, свързани със свободата на изразяване. **Използвайки ИПП II**, Комисията ще изготви дългосрочен план за финансовата помощ, предоставяна от ЕС в областта на свободата на изразяване, като ще работи съвместно с партньори от ключово значение (например Съвета на Европа, ОССЕ и ОИСР).

- **Ромите**

В Европа живеят между 10 и 12 милиона роми, от които 4 милиона в Турция и един милион на Западните Балкани. Положението на **по-голямата част от ромските общности в Европа буди сериозно безпокойство**. Много често ромите са жертва на расизъм, дискриминация и социално изключване, живеят в крайна бедност и не разполагат с достатъчен достъп до здравеопазване, образование, жилищно настаняване и работа. Заради трудните условия, с които се сблъскват, значителна част напускат региона и търсят убежище в редица държави от ЕС. Повечето от тези молби в крайна сметка биват отхвърляни. Тази ситуация няма устойчив характер.

От 2011 г. на равнище ЕС съществува рамка за национални стратегии за интеграция на ромите. Целите и принципите на тази рамка, в която акцентът е поставен върху намаляването на бедността, социалното изключване и дискриминацията на ромите, се отнасят в еднаква степен и за страните, обхванати от процеса на присъединяване, където е необходимо да се положат много повече усилия, за да се улесни социалното и икономическото приобщаване на ромите и да се разработят **национални стратегии за ромите**, които впоследствие да се прилагат правилно, да се предприемат последващи действия във връзка с тях и да се осъществява мониторинг. Приобщаването на ромите трябва да бъде национален приоритет не само в стратегическите документи, но и в реалните действия на място, като се предвидят мерки за по-голям достъп до **образование**, за насърчаване на **заетостта** и за подобряване на **здравните услуги и жилищните условия**, по-специално осигуряване на достъп до комунални услуги като вода и електроенергия. Необходимо е да се реши въпросът за **документирането на гражданското състояние** и регистрацията на ромите.

Приобщаването на ромите продължава да бъде основна цел и ще бъде все по-голямо политическо предизвикателство, ако не бъдат предприети по-решителни действия. За постигането му са необходими координиран подход, основан на силна **политическа воля** на всички нива, особено от страна на **общинските власти** и националните правителства в засегнатите страни, и промяна на мисленето на населението, представляващо мнозинство. **Ромските лидери** също трябва да дадат своя принос, като насърчават по-активната гражданска регистрация, гарантират участието в задължителното образование и ограничават притока на лица, търсещи убежище. Местните власти трябва да имат волята да наложат задължението за посещаване на училище и да се справят със съпротивата на населението, представляващо мнозинство, срещу приемането на ромите в образователната система, включително като обвържат плащането на социални помощи с посещаването на училище.

Комисията работи в тясно сътрудничество с всяка от страните, обхванати от процеса на разширяване, при прегледа на напредъка по изпълнението на ключовите ангажименти,

поети за насърчаване на по-активното приобщаване на ромската общност. Подкрепата за ромите в страните, обхванати от процеса на разширяване, и действията на равнище ЕС трябва да бъдат съгласувани в по-голяма степен.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще подкрепя и насърчава организирането на национални срещи като продължение на семинарите от 2011 г., като извършва строг мониторинг на изпълнението на оперативните заключения посредством комитети за мониторинг за всяка страна;
- ще увеличи финансирането по ИПП и ще го използва по-целенасочено посредством механизъм за ромите, за да се финансират мерките, договорени на националните семинари, като се подобри сътрудничеството с други международни организации;
- ще организира посветена на ромите конференция в Брюксел през 2014 г., на която ще се обсъдят по-нататъшните действия и ще бъдат присъдени награди на неправителствени организации за иновативни и успешни програми за приобщаване на ромите.

За периода 2007—2013 г. е била предоставена предприсъединителна помощ, надхвърляща 100 млн. EUR, в подкрепа на социалното приобщаване и интеграцията на ромите в страните, обхванати от процеса на присъединяване, включително за жилищно настаняване. **Посредством ИПП II** Комисията ще насочва средствата по-добре и ще укрепи стратегическото сътрудничество с външни заинтересовани страни, като идентифицира добри практики и ги доразвива. С приоритет ще се работи по проекти, които имат пряко отражение върху живота на отделни роми и в които се отделя специално внимание на образованието и социалното приобщаване.

- **Лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица (ЛГБТИ)**

Хомофобията, дискриминацията и престъпленията от омраза на основата на сексуална ориентация и полова идентичност са все още широко разпространени явления на Западните Балкани и в Турция. Това се дължи отчасти на непълните законодателни рамки, но и на непоследователно прилагане на действащите правни разпоредби. Нарушаването на правата се изразява в дискриминация в сфери като трудовата заетост и образованието, неналагане от страна на някои органи на спазването на свободата на изразяване и свободата на събиране, подбуждане към омраза, сплашване, физическо насилие, дори убийства.

През юни 2013 г. ЕС прие насоки относно утвърждаването и защитата на упражняването на всички права на човека от страна на ЛГБТИ, които съдържат напътствия за външните действия на ЕС в тази област. За изготвянето на успешна стратегия в тази област в страните, обхванати от процеса на разширяване, е необходимо правителствата, местните органи, съответните правоприлагащи органи и ЕС да поемат твърд политически ангажимент. Властите в страните, обхванати от процеса на разширяване, могат да играят ключова роля за внасянето на промяна в цялостното отношение на обществото към ЛГБТИ, което често в най-добрия случай е многозначно, а в най-лошия — враждебно.

Налице е спешна нужда от разширяване на обхвата на **законодателството за борба с дискриминацията** в Турция и в бившата югославска република Македония, за да могат в него да се включат сексуалната ориентация и полова идентичност. В повечето държави все още предстои да се въведе **законодателство относно престъпленията от омраза**. Правоприлагащите органи, институциите на омбудсмана, съдиите и работещите в медиите трябва да преминават обучение, за да се запознаят с новото

законодателство, да **осигурят правилното му прилагане** и да допринесат за по-доброто разбиране на въпроса. Страните трябва да възприемат **подход на нулева толерантност към подбуждането към омраза, насилието и сплашването**, приоритетно да предприемат мерки за решаването на случаи от миналото и да бъдат подготвени за твърди действия при възникването на нови случаи в бъдеще. Необходимо е страните да предприемат действия за **борба със стереотипите и невярната информация**, включително в образователната система. Религиозните или културните ценности не могат да бъдат използвани като оправдание на каквато и да било форма на дискриминация. Свободата на събиране и свободата на изразяване следва да бъдат защитени, включително чрез предприемането на целесъобразни мерки за провеждането на гей парадите, в т.ч. и в Сърбия, където за съжаление тази проява беше забранена за трета поредна година от съображения за сигурност.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще оказва по-голяма политическа подкрепа и ще придава по-широка гласност на тематиката, като, наред с другото, направи така, че тези въпроси да бъдат системно разисквани на подходящите форуми със страните, обхванати от процеса на разширяване, и в контекста на преговорите за присъединяване, както и като постави по-ясни приоритети на политиката и подобри мониторинга и последващите действия;
- ще организира през 2014 г. конференция на високо равнище за ЛГБТИ, като целта е да се направи преглед на актуалната ситуация и отбелязания напредък, да се обменят най-добри практики и да се приемат оперативни заключения;
- ще подобри стратегическото сътрудничество с външни участници в процеса (международни организации и гражданското общество).

За периода 2007—2013 г. е било предоставено подпомагане по въпросите, свързани с ЛГБТИ, в размер над 2,5 млн. EUR както чрез ИПП, така и чрез ЕИДПЧ. **Посредством ИПП II** Комисията ще насочва средствата по-добре, включително ще организира обучения за служителите на съответните публични институции, в т.ч. съдиите и полицаите, и целенасочени кампании и други инициативи (семинари, мероприятия) за повишаване на осведомеността и толерантността. Тя ще координира подкрепата си по тези въпроси със Съвета на Европа и ОССЕ.

д) Уреждане на двустранни въпроси и превъзможване на наследството от миналото

Историческото споразумение между Белград и Прищина, сключено през април, създава условия за изграждането на общо европейско бъдеще и за двете страни. То поставя други двустранни спорове в нова светлина, показвайки какво може да се постигне с политическа воля, смелост и подкрепа от страна на ЕС. След провеждането на множество срещи на високо равнище, организирани с помощта на ЕС, на 19 април Сърбия и Косово се договориха по Първото споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията. През май 2013 г. това споразумение беше допълнено от всеобхватен план за изпълнение с ясен график до края на 2013 г. Това подготви почвата за решението на Европейския съвет за започването на преговори за присъединяване със Сърбия, както и за одобряването от Съвета на указания за водене на преговори за ССА с Косово.

Освен това навсякъде в региона бе отбелязан напредък по **въпросите от двустранен характер**, а добросъседските отношения, които са основен елемент от процеса на стабилизиране и асоцииране, бяха заздрави. Сърбия и Босна и Херцеговина активизираха контактите помежду си, сръбският президентът публично се извини за

извършените в Босна и Херцеговина престъпления и се наблюдава нов, по-конструктивен подход в отношенията между Сърбия и Хърватия. Двустранните и многостранните контакти между държавите в региона продължиха и по чувствителни въпроси като военните престъпления, завръщането на бежанци, организираната престъпност и полицейското сътрудничество. Подписани бяха няколко споразумения между прокуратури работещи по военни престъпления, включително между Босна и Херцеговина и Хърватия и между Босна и Херцеговина и Сърбия. Понастоящем се работи по премахването на препятствията пред екстрадицията. Представители на президентите на Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора, Сърбия и Косово се срещнаха през септември, за да обсъдят за първи път статута на инициативата за истина и помирение RECOM. Те се договориха за целите и основната роля на тази инициатива. В момента в Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина и Черна гора тече изпълнението на регионалния проект за жилищно настаняване в контекста на процеса от Сараево.

Необходимо е постигнатият напредък да бъде укрепен. Много двустранни въпроси все още не са решени, в това число въпроси относно малцинствата и въпроси, възникнали вследствие на разпадането на бивша Югославия, например за демаркацията на границите. Коренно противоположните виждания за новата история и наличието на междуетнически проблеми са причини за обтягане на отношенията. Политическите и други лидери трябва да демонстрират повече отговорност и да заемат по-твърда позиция, когато осъждат случаи на подбуждания към омраза и други прояви на нетолерантност. Необходимо е да се направи повече във връзка с търсенето на отговорност от извършителите на военни престъпления, за решаването на неуредените въпроси, свързани с бежанците и вътрешно разселените лица, и за нормализирането на отношенията във връзка с положението на малцинствата. Напредъкът по отношение на изчезналите лица е недостатъчен.

Междуетнически спорове и спорове относно статута продължават да възпрепятстват функционирането на институциите в държавите, особено в Босна и Херцеговина, и осуетяват процеса на реформи. Сложните етнически въпроси могат да бъдат успешно решени чрез диалог и компромис, както се вижда от споразумението между Сърбия и Косово и от текущото прилагане на Охридското рамково споразумение в бившата югославска република Македония.

Неуредените двустранни въпроси продължават да влияят отрицателно на процеса на присъединяване. В духа на добросъседските отношения засегнатите страни трябва да започнат работа по нерешените двустранни въпроси възможно най-рано. Нужно е да се положат всички усилия, за да се предотврати пренасянето на сериозни двустранни спорове в ЕС. Комисията призовава засегнатите страни да положат всички усилия за решаване на неуредените спорове съгласно установените принципи и с установените средства, включително, когато това е целесъобразно, да отнасят случаите пред Международния съд или пред други постоянни или ad hoc създадени органи за уреждане на спорове. Словения и Хърватия показаха, че подобен подход може да доведе до положителни резултати. Процесът на присъединяване не трябва да бъде възпрепятстван от двустранни въпроси.

ЕС интегрира в момента изискването за нормализиране на отношенията между Белград и Прищина в преговорите за присъединяване със Сърбия. Що се отнася до бившата югославска република Македония, поддържането на добросъседски отношения продължава да бъде от основно значение, в това число незабавното намиране на общо и приемливо за всички решение на въпроса за името под егидата на ООН. Комисията е готова да допринесе за даването на необходимия политически тласък за търсенето на решения и да подкрепя свързаните с това инициативи.

Процесът на помиряване има централна роля за насърчаването на стабилността в региона, който наскоро беше засегнат от конфликт. Страните от региона, държавите членки и ЕС трябва да положат по-големи усилия, за да може в Югоизточна Европа да бъде създадена благоприятна среда за преодоляване на наследството от миналото, като по този начин рискът от използване на неуредените двустранни въпроси като политически инструмент да бъде сведен до минимум. Комисията подчертава важността на декларацията на Хърватия относно утвърждаването на европейските ценности в Югоизточна Европа. Желанието на Хърватия да използва специалното си положение на първата държава — членка на ЕС, тежко засегната от конфликтите през 90-те години, за да окаже политическа и техническа подкрепа на съседните страни по пътя им към членство в ЕС, е похвално. Комисията е готова да улесни предоставянето на такава подкрепа, по-специално чрез инструмента TAIEХ.

Осъществяването на **регионално сътрудничество** продължи на регионални форуми като Енергийната общност, Общоевропейското авиационно пространство, Централноевропейското споразумение за свободна търговия (СЕFTA) и Регионалното училище по публична администрация. Съветът за регионално сътрудничество продължава да развива ролята си на платформа за популяризирането на важни въпроси, касаещи целия регион и перспективите му за членство в ЕС, като по този начин продължава да интегрира регионалното сътрудничество в политическия дневен ред на държавите. Предложението на Черна гора за създаването на Група на шестте, обединяваща шест държави от Западните Балкани (Албания, Босна и Херцеговина, бившата югославска република Македония, Косово, Черна гора и Сърбия), е конструктивна инициатива, която се основава на положителния опит от Вишеградската четворка. Важно е подобни инициативи да се допълват и да придават допълнителна стойност на действащите договорености, както и самият регион да поеме отговорността и да осигури импулса за тях. Активното участие в стратегията за Дунав и в предстоящата макрорегионална Адриатическо-йонийска стратегия също може да подпомогне икономическото и социалното развитие и да допринесе за интеграцията в ЕС.

За да подпомогне работата по посочените по-горе предизвикателства, Комисията:

- ще насърчава изграждането на мрежа от двустранни договорености между държавите, които са страни по споразумения за стабилизиране и асоцииране, като целта е да се създаде рамка за по-активен политически диалог по въпросите от основно значение;
- ще продължи да оказва политическа подкрепа на всички засегнати държави, улеснявайки намирането на решения на двустранните въпроси на възможно най-ранен етап, и ще продължи да подкрепя активно усилията за намирането на такива решения, полагани и в други форуми.

За периода 2007—2013 г. Комисията предостави значително предприсъединително финансиране за проекти и инициативи в подкрепа на помирението и, в по-общ план, на регионалното и трансграничното сътрудничество. **В контекста на ИПП II** помирението ще бъде основна тема и Комисията ще продължи да подкрепя инициативи, чиято цел е да се уредят въпросите, останали в наследство от войната (процесът от Сараево, мрежата на прокуратурите, работещи по военни престъпления, процесът за истина и помирение (RECOM)). Сътрудничеството ще бъде насърчавано и подпомагано и в други сфери като образованието, науката, културата, медиите, младежта и спорта. Комисията ще продължи да подкрепя регионални инициативи като Съвета за регионално сътрудничество и Регионалното училище по публична администрация. Важно ще бъде да се установи тясна връзка и да се осигури

съгласуване на средствата между програмите за страните, регионалните програми и съответните макрорегионални стратегии.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на направения по-горе анализ и специфичната за всяка страна оценка в заключенията по страни, намиращи се приложението, Комисията прави следните **заключения и препоръки**:

I

1. **Преди двадесет години** Западните Балкани бяха раздирани от конфликт. По същото време Европейският съюз постигна договореност относно **критериите от Копенхаген** за присъединяване на бъдещи държави членки към ЕС. Десет години по-късно, на **срещата на върха в Солун през 2003 г.**, държавите — членки на ЕС, дадоха на всички страни от Западните Балкани **ясна перспектива за членство в ЕС**, при положение че изпълнят необходимите условия, включително произтичащите от Процеса на стабилизиране и асоцииране.

Хърватия изпълни тези условия и през юли 2013 г. ЕС я приветства като своята **28-ма държава членка**. Присъединяването ѝ е пример за преобразяващата сила и стабилизиращия ефект на процеса на разширяване. Постигнатото през април историческо споразумение между **Сърбия и Косово** е още едно доказателство за силата, която има перспективата за членство в ЕС, и за ролята ѝ в заличаването на дълбоките белези на историята.

Критериите от Копенхаген продължават да бъдат актуални и днес, отразявайки **основните ценности**, на които се гради ЕС: демокрацията, принципа на правовата държава, зачитането на основните права. **Икономическите предизвикателства, пред които е изправен ЕС**, подчертават колко важни са икономическите критерии, както и нуждата от допълнително консолидиране на икономическата и финансовата стабилност и от стимулиране на растежа и конкурентоспособността в страните, обхванати от процеса на разширяване.

2. Понастоящем **процесът на присъединяване** е много по-строг и всеобхватен, отколкото в миналото, и отразява развитието на политиките на ЕС и опита, натрупан при предишните разширявания. В основата на процеса стоят **строги, но справедливи условия**, като напредъкът по пътя към членството зависи от стъпките, които всяка страна предприема, за да изпълни **установените критерии**. Това е от основно значение за **надеждността** на политиката на разширяване и за предлагането на стимули на страните, за да продължават да извършват широкообхватни реформи. Основна извлечена поука от миналото е, че е важно да се започне работа **първо по основните принципи**.
3. Понастоящем принципът на **правовата държава** заема централно място в процеса на разширяване. В съответствие с новия подход, приет от Съвета през декември 2011 г., страните трябва да започнат работа по въпроси като съдебната реформа и борбата с организираната престъпност и корупцията на ранен етап от преговорите за присъединяване. По този начин те ще имат възможно най-много време, за да постигнат стабилни резултати при осъществяването на реформите, което пък ще осигури трайността и необратимостта на тези реформи. Този нов подход е основен елемент в рамката за водене на преговори с Черна гора и ще насочва работата ни с останалите страни, обхванати от процеса на разширяване. Либерализирането на визовия режим донесе значителни ползи за жителите на

Западните Балкани и поощри страните да извършват реформи в сферите на правовата държава, граничния контрол и миграцията. Необходимо е страните да положат по-големи усилия за консолидирането на реформите и за прилагането на мерки, целящи предотвратяване на злоупотребите с либерализирания визов режим.

4. Световната икономическа криза подчерта нуждата от това всички държави да укрепят **икономическото си управление**. Нито една от държавите на Западните Балкани още не е функционираща пазарна икономика. Във всички тези страни се наблюдава висока безработица, особено сред младите хора. От основно значение е тези страни да ускорят реформите, за да постигнат устойчив растеж и да преодолеят предизвикателствата, свързани с изпълнението на икономическите критерии и повишаването на **конкурентоспособността**. Комисията направи редица предложения, чрез които ще окаже подкрепа за постигането на тази цел, включително въвеждането на национални стратегии за икономически реформи и на планове за действие за управлението на публичните финанси. Комисията ще работи съвместно с големите международни финансови институции при оказването на подкрепа за реформите за изпълнение на икономическите критерии. Инвестиционната рамка за Западните Балкани ще продължи да подпомага инвестициите за стимулиране на създаването на работни места и растежа. От основно значение е да се създаде среда, която благоприятства в по-голяма степен привличането на преки чуждестранни инвестиции.
5. Събитията в редица страни, обхванати от процеса на разширяване, подчертаха колко важно е **да се укрепят демократичните институции** и да се гарантира, че демократичните процеси са по-приобщаващи. Комисията ще насърчава засилването на ролята на гражданското общество и изготвянето на съвместни платформи относно интеграцията в ЕС и ще предоставя финансово подпомагане за тези цели. Тя ще поощрява също така извършването на изборни и парламентарни реформи и реформи на публичната администрация, работейки в тясно сътрудничество с други международни организации в тези сфери.
6. Европейският съюз е изграден на основата на общи ценности и принципи, сред които е и зачитането на **основните права**. Всички държави от Западните Балкани и Турция трябва да извършат още реформи, за да гарантират, че свободата на изразяване и правата на лицата, принадлежащи към малцинства, в това число и **ромите**, се съблюдават на практика. Необходими са по-строги мерки за защитата на други **уязвими групи** от населението от дискриминация, особено на основата на сексуална ориентация. Комисията ще отдаде по-голям приоритет на тези теми в процеса на присъединяване, включително като насочва по-добре финансирането по ИПП и увеличи подкрепата си за приобщаването на ромите посредством механизъм за ромите.
7. **Регионалното сътрудничество и добросъседските отношения** са основни елементи от Процеса на стабилизиране и асоцииране. Въпросите, свързани с конфликтите от миналото, сред които военните престъпления и завръщането на бежанците, както и отношението към малцинствата и гарантирането на равни права за всички граждани, продължават да бъдат ключови предизвикателства пред стабилността на Западните Балкани и е необходимо тези въпроси да бъдат уредени изцяло. За тази цел Комисията ще продължи да подкрепя инициативи, чиято цел е да се превъзмогне наследството от миналото. Необходимо е регионалното сътрудничество да бъде засилено още повече, в него да участват всички, а отговорността и ангажиментът за него да бъдат на страните от региона.

Комисията подкрепя напълно работата в контекста на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ) и на Съвета за регионално сътрудничество, включително Регионалната стратегия 2020.

8. Нужно е да се подновят усилията за решаване на **двустранните спорове** между страни, обхванати от процеса на разширяване, и на такива с държави членки. Засегнатите страни трябва да започнат работа по двустранните въпроси на възможно най-ранен етап и тези въпроси не бива да пречат на процеса на присъединяване. Комисията приканва участниците в процеса на присъединяване да положат всички усилия за решаването на неуредените спорове съгласно установените принципи и с установените средства. Преговорите за присъединяване могат да дадат политически тласък за уреждането на споровете. Комисията ще продължи да оказва политическа подкрепа на всички засегнати държави и да улеснява намирането на решения на двустранните въпроси на възможно най-ранен етап, и също така ще продължи да подкрепя активно усилията за намирането на такива решения, полагани и в други форуми. Тя ще насърчава изграждането на мрежа от двустранни договорености между държавите, които са страни по споразумения за стабилизиране и асоцииране, като целта е да се създаде рамка за по-активен политически диалог по основните въпроси.
9. През 2014 г. ще започне да се прилага вторият **Инструмент за предприсъединителна помощ** за периода до 2020 г. Използвайки ИПП II, ЕС ще продължи да оказва значителна подкрепа на страните, обхванати от процеса на разширяване, в подготовката им за присъединяване и ще подпомага също така регионалното и трансграничното сътрудничество. Акцентът ще бъде поставен върху областите от взаимен интерес, като приоритетите ще бъдат по-малко на брой, а проектите ще бъдат по-големи. За справяне с основните предизвикателства, пред които са изправени страните, ще се работи по по-стратегически и по-съгласуван начин, като се използват нововъведения, сред които секторен подход, стимули за постигането на по-добри резултати, увеличаване на бюджетното подпомагане и поставяне на по-голям акцент върху постигането на измерими резултати. За да помогне за удовлетворяването на големите нужди от инвестиции и за да създаде растеж и работни места, Комисията ще засили сътрудничеството си с международните финансови институции, така че финансирането по ИПП също да може да привлече частни капитали посредством иновативни финансови инструменти.
10. Политиката на разширяване зависи от подкрепата на гражданите на ЕС. От централно значение е държавите членки, съвместно с институциите на ЕС, да водят информиран дебат за политическите, икономическите и социалните последици от политиката на разширяване. Те имат ключовата роля да представят на гражданите фактите относно политиката на разширяване, като по този начин ги информират за ползите от тази политика, в това число огромния ѝ принос за мира, сигурността и просперитета, и разсеят безпокойството, което гражданите може да изразят.

II

11. **Черна гора:** Стартирането на преговорите за присъединяване миналата година постави началото на нов етап за Черна гора по пътя ѝ към членство в ЕС. За осъществяването на дълбоките и продължителни политически реформи, които са нужни за прилагането на новия подход към глава 23 „Съдебна власт и основни права“ и глава 24 „Правосъдие, свобода и сигурност“, ще са

необходими силна политическа воля и по-голям административен капацитет. Процесът на присъединяване трябва да бъде приобщаващ, а гражданското общество — да играе силна роля на всички етапи от него. Черна гора прие подробни планове за действие, които съдържат всеобхватна програма за реформи, целящи укрепването на принципа на правната държава. Осъществяването на тези планове и напредъкът по изпълнението на междинните цели по тези глави ще определят цялостното темпо на преговорите за присъединяване. В тази връзка, от основно значение е да се приложат направените през юли изменения в конституцията, с които се укрепва независимостта на съдебната власт, и да се отбележи допълнителен напредък в борбата с организираната престъпност и корупцията, включително по високите етажи на властта.

Реформата на публичната администрация е приоритет, за да се гарантира, че Черна гора разполага с нужния капацитет за прилагане на достиженията на правото на ЕС, за премахване на политизирането и за увеличаване на прозрачността и професионализма на държавната администрация. Събитията през последните месеци, по-конкретно предполагаемото използване на публични средства за политически цели на партиите, подчертаха колко е важно да се затвърди доверието на гражданите в публичните институции. В този контекст е важно да се гарантира, че разследванията се водят задълбочено и бързо и че се предприемат необходимите действия. Освен това е необходимо да бъдат предприети целесъобразни действия в отговор на работата на парламентарната група за изборния процес. Нужно е да се установи по-голяма свобода на изразяване, включително чрез надлежното разследване на всички случаи на насилие и заплахи срещу журналисти и изправянето на извършителите пред съда. В областта на икономиката основните теми са подобряването на бизнес средата и борбата с високата безработица. Спешно трябва да се извърши реструктуриране на производителя на алуминий КАР.

12. **Сърбия:** 2013 г. е историческа за Сърбия по пътя ѝ към членство в Европейския съюз. Приетото през юни решение на Европейския съвет за започване на преговори за присъединяване поставя началото на нов важен етап в отношенията на Сърбия с Европейския съюз. То представлява признание за постигнатия напредък по ключови реформи и за положените от Сърбия значителни усилия за нормализиране на отношенията ѝ с Косово. През септември влезе в сила Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Сърбия предприе активни и конструктивни действия за осезаемото и трайно подобряване на отношенията с Косово. През април, в резултат на участието на страната в диалога, осъществяван със съдействието на ЕС, беше постигнато повратното Първо споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията с Косово (Първото споразумение), което беше допълнено през май от план за изпълнение. Изпълнението продължи и вече са направени редица необратими промени на място. Освен това страните по споразумението постигнаха договореност относно енергетиката и телекомуникациите. Необходимо е Сърбия да продължи да бъде изцяло ангажирана с трайното нормализиране на отношенията с Косово и с изпълнението на всички договорености, постигнати по време на диалога.

През септември Комисията започна аналитичен преглед на достиженията на правото на ЕС в очакване на първата междуправителствена конференция относно присъединяването на Сърбия, която следва да се проведе най-късно до

януари 2014 г., след като Съветът приеме рамката за водене на преговори. През този нов етап, който изисква полагането на много усилия, Сърбия трябва да обърне специално внимание на ключовите области, свързани с принципа на правовата държава, по-специално на провеждането на реформата на съдебната власт, борбата с корупцията и организираната престъпност, реформата на публичната администрация, независимостта на институции от основно значение, свободата на медиите, борбата с дискриминацията и защитата на малцинствата. Стратегията за ромите трябва да се прилага дейно. Необходимо е Сърбия да продължи да подобрява бизнес средата и да създаде конкурентоспособен частен сектор. Борбата с високата безработица също е от основно значение. Сърбия трябва да използва положителния принос за регионалното сътрудничество, който направи през последната година и който включваше активизиране на контактите на високо равнище със съседните държави.

13. **Бивша югославска република Македония:** Политическата криза, която настъпи вследствие на събитията в парламента в края на миналата година, извади наяве дълбокото разделение между политическите партии, засягащо функционирането на парламента, и показа, че е нужна конструктивна политика в интерес на целия народ. От основно значение е прилагането на политическото споразумение от 1 март да продължи. Програмата за членство в ЕС продължава да бъде стратегически приоритет за страната. Воденият на високо равнище диалог относно присъединяването допринесе за постигането на напредък в повечето приоритетни области, включително по отношение на изчистването на натрупани за разглеждане съдебни дела и борбата с корупцията. Страната вече е постигнала висока степен на привеждане в съответствие, като се има предвид на какъв етап от процеса на присъединяване се намира, и е отбелязала допълнителен напредък в подобряването на способността си да изпълнява задълженията, произтичащи от членството.

Приоритет в реформите през следващата година следва да бъде ефективното изпълнение и прилагане на действащите нормативни уредби и политики. Необходимо е да се отдели специално внимание на принципа на правовата държава, включително на независимостта на съдебната власт, и да се постигнат по-големи резултати в борбата с корупцията и организираната престъпност. Свободата на изразяване и ситуацията във връзка с медиите като цяло също продължават да будят безпокойство. Прегледът на *Охридското рамково споразумение*, което е особено важно за междуетническите отношения, трябва да приключи, а направените впоследствие препоръки — да се изпълнят. Стратегията за ромите трябва да се прилага дейно. Необходимо е да се разгледа въпросът с размиването на разделенията между държавата и партиите, както беше подчертано от ОССЕ/БДИПЧ в контекста на изборите. Освен това е нужно да се работи за решаването на въпроса с високата безработица и да се укрепи управлението на публичните финанси.

Комисията е на мнение, че политическите критерии продължават да се изпълняват в достатъчна степен, и препоръчва преговорите за присъединяване да започнат. Преминаването към следващите, изпълнени с по-големи предизвикателства етапи от процеса на разширяване е от основно значение за укрепването и стимулирането на по-нататъшни реформи, както и за заздравяването на междуетническите отношения. Воденият на високо равнище диалог относно присъединяването е полезен инструмент — той ще продължи да бъде съсредоточен върху основни въпроси, в това число добросъседските отношения, но не може да замести преговорите за присъединяване.

Комисията продължава да е убедена, че приемането на решение за стартиране на преговори за присъединяване ще допринесе за създаването на благоприятни условия за подобряване на съседските отношения като цяло и, в частност, за намиране на приемливо за всички решение на въпроса за името, който според Комисията е от основно значение. След близо две десетилетия всички участници в процеса под егидата на ООН трябва да поемат активен политически ангажимент, за да може най-накрая да бъде намерено решение с активното участие на международната общност.

Комисията препоръчва за пети път започването на преговори за присъединяване със страната. До този момент Съветът не е взел решение. Ако не се предприемат действия за изпълнението на тази препоръка, бившата югославска република Македония и ЕС ще бъдат изправени пред потенциално сериозни предизвикателства. Това поставя под въпрос надеждността на процеса на разширяване, който е основан на ясни условия и принципа на собствените заслуги. Липсата на надеждна перспектива за членство в ЕС излага на риск устойчивостта на усилията, полагани от страната за извършването на реформи.

По инициатива на Европейския съвет Комисията отново подчертава намерението си да представи незабавно предложение за рамка за водене на преговори, в което ще бъде взета предвид необходимостта от уреждане на въпроса с името на ранен етап от преговорите за присъединяване, и ще извърши аналитичен преглед на достиженията на правото на ЕС, като започне с главите за съдебната власт и основните права и правосъдието, свободата и сигурността. Комисията смята, че ако се извършва такъв преглед и ако в Съвета се водят дискусии относно рамката за водене на преговори, ще бъде даден необходимият импулс, който ще допринесе за намирането на общо и приемливо за всички решение на въпроса за името дори преди отварянето на преговорни глави. Чрез използването на новия подход във връзка с глава 23 и глава 24 и за бившата югославска република Македония ще се осигурят необходимите механизми за уреждането на важни въпроси, бъдещи безпокойство и у държавите членки, и ще се допринесе за трайния характер на реформите.

В навечерието на десетата годишнина от влизането в сила на ССА от април 2004 г. Комисията също така приканва за пети път Съвета да приеме предложението ѝ от 2009 г. за преминаване към втория етап на процеса на асоцииране в съответствие с разпоредбите на ССА, съгласно които асоциирането е изцяло постигнато след преходен период от най-много десет години.

14. **Албания:** През октомври миналата година Комисията препоръча Съветът да даде на Албания статут на страна кандидатка, при условие че бъдат приключени важни мерки в областта на съдебната реформа и реформата на публичната администрация и бъде преразгледан процедурният правилник на парламента. През декември 2012 г., за да реши дали да даде статут на страна кандидатка, Съветът прикани Комисията да докладва веднага щом бъде постигнат необходимият напредък, като вземе предвид също така предприетите от Албания допълнителни действия за борба с корупцията и организираната престъпност, включващи дейни разследвания и наказателни преследвания във връзка с такива случаи. Албания прие оставащите важни мерки за извършване на реформи в съдебната система, публичната администрация и парламента с консенсус между политическите партии. Състоялите се през юни парламентарни избори бяха оценени от международната мисия за наблюдение на изборите,

водена от ОССЕ/БДИПЧ, като състезателни с активно участие на гражданите в цялата кампания и реално зачитане на основните свободи. В борбата с корупцията и организираната престъпност Албания предприе начални действия за повишаване на ефективността на разследванията и наказателното преследване и за заздравяване на сътрудничеството между правоприлагащите органи. Присъдите по дела за корупция и изпиране на пари и разследванията на трафик на хора и наркотици се увеличиха. Всички препоръки, дадени неотдавна от Съвета на Европа във връзка с финансирането на политическите партии и правните разпоредби относно корупцията, бяха изпълнени задоволително. Новото правителство на Албания пое твърд ангажимент за водене на борба с корупцията и даде приоритет на този въпрос в програмата си.

С оглед на това, че Албания постигна необходимия напредък, Комисията препоръчва Съветът да ѝ даде статут на страна кандидатка с уговорката, че страната ще продължи да предприема действия за борба с организираната престъпност и корупцията.

Съгласно становището на Комисията от 2010 г. Албания трябва да изпълни следните основни приоритети, за да могат преговорите за присъединяване да започнат:

1. да продължи реформата на публичната администрация с оглед на повишаването на нейния професионализъм и деполитизирането ѝ;
2. да предприеме по-нататъшни действия за засилване на независимостта, ефикасността и отчетността на съдебните институции;
3. да предприеме още решителни действия в борбата с корупцията, включително за постигането на трайни резултати при дейните разследвания, наказателните преследвания и издаването на присъди;
4. да предприеме още решителни действия в борбата с организираната престъпност, включително за постигането на трайни резултати при провеждането на дейни разследвания, при наказателните преследвания и при издаването на присъди;
5. да вземе ефективни мерки за по-активна защита на правата на човека, включително на ромите, и за по-активно изпълняване на политиките за борба с дискриминацията, както и прилагане на правата върху собствеността.

Комисията е готова да подкрепи усилията на Албания за изпълнение на тези основни приоритети, като стартира диалог на високо равнище със страната.

Воденето на конструктивен и траен диалог между правителството и опозицията относно свързаните с ЕС реформи ще бъде жизненоважно за осъществяването на перспективата на Албания за членство в ЕС. Конструктивният ангажимент на Албания в регионалното сътрудничество продължава да бъде от основно значение.

15. Процесът на европейска интеграция на **Босна и Херцеговина** е в застой. Необходимо е страната незабавно да изпълни решението на Европейския съд по правата на човека по делото Sejdic-Finci, за да отбележи напредък по пътя към членство в ЕС. Изпълнението на това решение е от изключителна важност не само за напредъка на страната по пътя към членство в ЕС, но и за легитимността на президентството и парламента на Босна и Херцеговина, които предстои да бъдат избрани през 2014 г., и доверието в тях. Освен това е необходимо Босна и

Херцеговина да създаде спешно механизъм за координиране по въпросите, свързани с ЕС, така че да бъде в състояние да действа единодушно по Програмата за членство в ЕС.

Без консенсуса, нужен за постигането на напредък по пътя към членство в ЕС, има сериозен риск предприєдинителната помощ да не даде очакваните резултати. Като се има предвид, че все още не е намерен начин за изпълнение на решението по делото Sejdic-Finci и не е създаден механизъм за координиране по въпросите, свързани с ЕС, не е възможно да бъде запазен сегашният размер на предприєдинителните средства от ЕС.

Комисията взе решение да отложи по-нататъшните дискусии относно ИПП II, докато страната не поднови процеса на европейска интеграция. Ако Босна и Херцеговина не отбележи осезаем напредък, страната рискува да загуби значителна част от средствата по ИПП.

ЕС е твърдо ангажиран да подкрепя Босна и Херцеговина и гражданите ѝ в реализирането на техните надежди и амбиции за постигането на напредък по пътя към членство в ЕС. Отбелязването на по-нататъшен напредък зависи от способността на политическите лидери да работят съвместно и да постигнат компромис, който ще отключи процесът на реформи по пътя към членство в ЕС. Договарянето на такъв компромис ще помогне за възстановяване на доверието на гражданите в способността на лидерите им да изпълнят ангажимента за интеграция в ЕС. Това ще подготви почвата за влизането в сила на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, а по-късно и за подаването на солидна кандидатура за членство.

Въпреки че напредъкът по цялостната реформа на съдебната система е ограничен, изпълнението на редица препоръки, направени от Комисията в контекста на структурирания диалог за правосъдието, е в ход. Този диалог показва потенциала на програмата за разширяване и ползите от ефективните действия. Известен напредък бе отбелязан и при намаляването на натрупаните за разглеждане дела за военни престъпления. Благодарение на задълбочената подготвителна работа на всички равнища, подпомагана от ЕС и от други международни организации, беше извършено дългоочакваното преброяване на населението. Въпреки това страната е изправена пред сериозни предизвикателства. Необходимо е да се обърне по-голямо внимание на принципа на правовата държава, в това число на съдебната реформа и борбата с корупцията и организираната престъпност, както и на реформата на публичната администрация, на свободата на изразяване, включително да се реши проблемът със заплахите срещу журналисти, и на борбата с дискриминацията, в това число и на ромите. Нужни са по-нататъшни икономически реформи за подобряването на неблагоприятната бизнес среда и за създаването на единно икономическо пространство в страната.

След присъединяването на Хърватия Комисията смята за неприемлив отказа на Босна Херцеговина до този момент да адаптира Временното споразумение/Споразумението за стабилизиране и асоцииране, за да бъде взета предвид традиционната търговия на страната с Хърватия. Комисията призовава Босна и Херцеговина спешно да преразгледа позицията си, така че във възможно най-кратък срок да може да бъде финализирано адаптиране въз основа на традиционните търговски потоци.

16. **Косово:** 2013 г. беше историческа за напредъка на Косово по пътя му към членство в Европейския съюз. Приетите през юни решения на Съвета, с които се

дава разрешение за започване на преговори за споразумение за стабилизиране и асоцииране, поставят началото на важен нов етап в отношенията между ЕС и Косово. Това е признание за отбелязания напредък по важни реформи и за значителните усилия, които страната положи за нормализиране на отношенията си със Сърбия. Преговорите по споразумението ще започнат официално този месец. Комисията ще се стреми да приключи преговорите през пролетта на 2014 г., да парафира проекта на споразумението през лятото, след което да представи на Съвета предложения за подписване и сключване на споразумението.

Косово предприе активни и конструктивни действия за осезаемото и трайно подобряване на отношенията със Сърбия. През април активното участие на Косово в подпомагания от ЕС диалог доведе до повратното Първо споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията със Сърбия (Първото споразумение). През май това споразумение беше допълнено от план за изпълнение. Изпълнението продължи и вече са направени редица необратими промени на място. Освен това страните по споразумението постигнаха договореност относно енергетиката и телекомуникациите. Необходимо е Косово да продължи да бъде изцяло ангажирано с трайното нормализиране на отношенията със Сърбия и с изпълнението на всички договорености, постигнати по време на диалога. Комисията ще предостави допълнителни средства по ИПП, за да подпомогне изпълнението на споразумението от април в съответните общности.

Принципът на правовата държава продължава да бъде приоритет от основно значение за Косово. Той е и съществен елемент от процеса на стабилизиране и асоцииране, в който Косово участва. Поради тази причина Косово ще продължи да получава съдействие и насоки в тази област в контекста на структурирания диалог по въпросите на правовата държава, включително по време на дискусиите относно бъдещето на мисията на ЕС в областта на върховенството на закона в Косово EULEX. Косово продължава да взема мерки във връзка с приоритетите, посочени в пътната карта относно визите. Комисията ще докладва по въпроса през първата половина на 2014 г.

Понастоящем е необходимо страната да се съсредоточи върху осъществяването на реформите, за да бъде в състояние да изпълнява задълженията си, произтичащи от едно бъдещо ССА. Нужно е да се обърне специално внимание на борбата с организираната престъпност и корупцията, на продължаването на съдебната реформа и реформата на публичната администрация, на гарантиране на зачитането на правата на лицата, принадлежащи към малцинствата, в това число и на ромите, и на уреждането на търговските въпроси. Косово трябва спешно да се справи с безработицата и структурните недостатъци на пазара на труда.

Освен това Комисията призовава всички лица, имащи право да гласуват, да вземат участие в предстоящите местни избори през ноември. Това е добра възможност за местната общност в северната част на Косово да утвърди демократичните си права и да участва пълноценно в бъдещото развитие на Косово. Комисията очаква от властите да осигурят широко участие в изборите и пълно зачитане на демократичните принципи по време на изборния процес.

17. **Турция** е страна кандидатка и стратегически партньор за Европейския съюз. С мащабната си и динамична икономика страната е важен търговски партньор за ЕС и има ценен принос за неговата конкурентоспособност посредством

митническият съюз. Турция има стратегическо разположение, включително по отношение на сигурността на енергийните доставки, и играе важна роля в региона. Комисията подчертава значението на настоящото сътрудничество и диалог по въпроси от сферата на външната политика. В контекста на стартираната през 2012 г. положителна програма продължава да се оказва подкрепа за преговорите за присъединяване с Турция, но макар и да ги допълва, положителната програма не може да замести самите преговори. Потенциалът на отношенията между ЕС и Турция се реализира в пълна степен в контекста на активен и надежден процес на присъединяване, в който ЕС продължава да бъде основен стимул за извършването на икономически и политически реформи в страната. Увеличаването на контактите на високо равнище между Турция, ЕС и неговите държави членки биха заздравили допълнително сътрудничеството.

През последните дванадесет месеца беше отбелязан важен напредък по отношение на реформите. Четвъртият пакет за съдебна реформа укрепва защитата на основните права, включително свободата на изразяване и борбата с безнаказаността при случаи на изтезание и малтретиране. Правителството стартира исторически мирен процес, чиято цел е да се сложи край на тероризма и насилието в югоизточната част на страната и да се подготви почвата за уреждането на кюрдския въпрос. Обявените мерки в пакета относно демократизацията, който беше представен през септември 2013 г., предвиждат извършването на допълнителни реформи по редица важни теми, сред които използването на езици, различни от турския, правата на лицата, принадлежащи към малцинства, и премахването на настоящите високи прагове за парламентарно представяне и бюджетно подпомагане за политическите партии. От основно значение е тези реформи да се извършват в сътрудничество със заинтересованите страни и съгласно европейските стандарти. Парламентарната комисия за междупартийно помирение, която беше създадена, за да изготви проект на нова конституция, постигна съгласие по редица членове. Приемането на подробен закон за чужденците и международната закрила е важна крачка към осигуряването на подходяща закрила за кандидатите за убежище. Създадена бе институцията на омбудсмана, която вече работи активно, за да изпълнява функциите си. Публичните обсъждания по теми, които преди бяха смятани за чувствителни, станаха по-активни. Освен това Турция предостави жизненоважна хуманитарна подкрепа на голям брой сирийци, които бягат от страната си. Друго положително действие е ратифицирането от страна на Турция на Споразумението за трансанадолския газопровод, като целта е този газопровод да се свърже с трансадриатическия и да доставя природен газ от Каспийско море за ЕС през Турция.

Прекомерното използване на сила от полицията и цялостната липса на диалог по време на протестите през май и юни предизвикаха сериозно безпокойство. Това подчертава спешната нужда от извършването на допълнителни реформи и от стимулирането на диалога в целия политически спектър и в обществото в по-широк план, както и от зачитането на основните права на практика. Започнати бяха редица административни и съдебни разследвания на действия на полицията по време на протестите. Тези разследвания трябва да бъдат водени в съответствие с европейските стандарти, а отговорните лица — да бъдат изправени пред съда. Министерството на вътрешните работи разпространи два циркулярни документа, чиято цел е да се подобрят процедурите за полицейска намеса по време на демонстрации. Важно е да се изготвят планове за създаване на механизъм за мониторинг на правоприлагането, чрез който да се гарантира

извършването на независим надзор на действията на полицията. Нужни са още промени в турската правна система, по-специално с оглед на укрепване на свободата на изразяване, свободата на медиите и свободата на събиране и сдружаване, а съдебната практика трябва системно да отразява европейските стандарти. Четвъртият пакет за съдебна реформа трябва да бъде изпълнен в своята цялост. Вълната от протести през юни е също така следствие от мащабната демократична реформа, извършена през последното десетилетие, и появата на динамично и пъстро гражданско общество, което трябва да бъде зачитано и консултирано по-систематично на всеки етап от процеса на вземане на решения независимо от това коя партия има мнозинство в парламента.

Всички тези развития подчертават колко е важен ангажиментът на ЕС и колко е важно Съюзът да продължи да бъде показателят за извършването на реформи в Турция. За тази цел е необходимо да се даде нов тласък на преговорите за присъединяване, като се спазват ангажиментите на ЕС и поставените условия. В този контекст отварянето на глава 22 относно регионалната политика представлява важна крачка напред; Комисията очаква междуправителствената конференция да бъде организирана възможно най-скоро. Турция отбеляза напредък по редица други глави. Страната може да ускори преговорите, като изпълни показателите, удовлетвори изискванията, съдържащи се в рамката за водене на преговори, и спази договорните си задължения към ЕС.

Напредъкът в преговорите за присъединяване и напредъкът по политическите реформи в Турция представляват двете страни на една и съща монета. В интерес и на Турция, и на ЕС е показателите за отваряне на глава 23 „Съдебна власт и основни права“ и глава 24 „Правосъдие, свобода и сигурност“ да бъдат договорени и съобщени на Турция възможно най-скоро, за да могат преговорите по тези две глави да започнат с оглед на засилването на диалога между ЕС и Турция в жизненоважни области от взаимен интерес и на оказването на съдействие за полаганите усилия за реформи. Подписването на споразумението за обратно приемане между ЕС и Турция и паралелното стартиране на диалога за либерализиране на визовия режим ще дадат нов тласък на отношенията между тях и ще донесе конкретни ползи както за Съюза, така и за Турция. Важно е да се отбележи напредък по двата процеса и подписването и ратифицирането на споразумението за обратно приемане от Турция да приключат бързо. По-нататъшното укрепване на сътрудничеството между ЕС и Турция в областта на енергетиката и постигането на съответния напредък в преговорите за присъединяване ще улеснят свързването и интеграцията на енергийните пазари на ЕС и Турция.

Комисията изтъква всички суверенни права на държавите — членки на ЕС, които включват, наред с другото, встъпването в двустранни споразумения, както и проучването и използването на собствените природни ресурси в съответствие с достиженията на правото на ЕС и с международното право, включително Конвенцията на ООН по морско право. В съответствие с нееднократно изтъкваните позиции на Съвета и Комисията от предходни години понастоящем е необходимо Турция спешно да изпълни задължението си за цялостно прилагане на Допълнителния протокол и да отбележи напредък в нормализирането на отношенията си с Република Кипър. Това би могло да даде нов тласък на присъединителния процес, като предостави възможност, по-конкретно, за постигане на напредък по осемте глави, разгледани в заключенията на Съвета от декември 2006 г. Освен това Комисията приканва да се избягват всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които

биха могли да засегнат добросъседските отношения и мирното уреждане на споровете. Ангажиментът на Турция и конкретният ѝ принос към всеобхватното уреждане на кипърския въпрос са от жизненоважно значение.

18. Във връзка с **кипърския въпрос** Комисията очаква кипърската гръцка и кипърската турска общност да подновят пълноценните преговори под егидата на ООН за намирането на общо решение. Комисията очаква и двете страни в преговорите да преминат бързо към дискусиите по същество, за да се постигне бързо успешно решение. Всички участници биват насърчавани да допринасят за създаването на положителни отношения между общностите посредством действия, които ще донесат ползи за кипърците във всекидневния им живот, и да подготвят обществото за нужните компромиси. Комисията е на мнение, че ползите от обединението ще бъдат по-големи от отстъпките, които евентуално ще бъде необходимо да се направят за постигането на тази цел. По-конкретно, всички кипърци ще се възползват пълноценно от експлоатацията на въгледородните ресурси. Комисията е готова да оказва по-голяма подкрепа за този процес, ако двете страни - участнички в него, поискат това и ако ООН даде съгласието си.
19. **Исландия:** Исландия беше стигнала до напреднала фаза в преговорите за присъединяване, когато новото правителство реши да ги спре, вследствие на което присъединителният процес е в застой. Правителството обяви, че ще извърши оценка на преговорите към настоящия момент, както и на развитието в Европейския съюз, и ще я представи за обсъждане на исландския парламент през идните месеци. Комисията преустанови подготвителната работа по ИПП II. Независимо от обстоятелствата Исландия продължава да бъде важен партньор за ЕС.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Заключения относно Черна гора, Сърбия, бившата югославска република Македония, Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Турция и Исландия

Черна гора

Стартирането на преговорите за присъединяване към ЕС с Черна гора през юни 2012 г. постави началото на нов и интензивен етап за страната по пътя ѝ към членство в ЕС. За осъществяването на дълбоките и продължителни политически реформи, които са нужни за прилагането на новия подход към глава 23 „Съдебна власт и основни права“ и глава 24 „Правосъдие, свобода и сигурност“, ще са необходими силна политическа воля и по-голям административен капацитет. Процесът на присъединяване трябва да бъде приобщаващ, а гражданското общество — да играе силна роля на всички етапи от него.

През периода на докладване Черна гора съсредоточи усилията си върху подготвянето на подробни планове за действие, които ще направляват осъществявания от страната процес на реформи в сферата на правовата държава. През юни правителството прие тези планове за действие, които представляват показателите за отваряне на глави 23 и 24. След приемането на плановете за действие Комисията препоръча през август тези глави да бъдат отворени, а през септември Съветът прикани Черна гора да представи позициите си във връзка с преговорите. Работата напредва в съответствие с новия подход към тези глави, описан в рамката за водене на преговори с Черна гора.

Срещите, на които беше направен аналитичен преглед на всички преговорни глави, приключиха в края на юни 2013 г. Към настоящия момент временно са приключени преговорите по две глави („Наука и изследвания“; „Образование и култура“). Определени са показателите за отваряне на шест глави („Свободно движение на стоки“; „Право на установяване и свободно предоставяне на услуги“; „Политика на конкуренция“; „Селско стопанство и развитие на селските райони“; „Безопасност на храните, ветеринарна и фитосанитарна политика“; „Регионална политика и координиране на структурните инструменти“).

Реформата на публичната администрация е приоритет, за да се гарантира, че Черна гора разполага с нужния капацитет за прилагане на достиженията на правото на ЕС, за премахване на политизирането и за увеличаване на прозрачността и професионализма на държавната администрация. Събитията през последните месеци, по-конкретно предполагаемото използване на публични средства за политически цели на партиите, подчертаха колко е важно да се затвърди доверието на гражданите в публичните институции. В този контекст е важно да се гарантира, че разследванията се водят задълбочено и бързо и че се предприемат необходимите действия. Освен това е необходимо да бъдат предприемани адекватни действия в отговор на работата на парламентарната група за изборния процес. Черна гора трябва също така да предприеме целесъобразни действия във връзка с отдавна направените от ОССЕ/БДИПЧ препоръки относно законодателството ѝ за изборите и да установи ясно и приемливо за всички разграничение между публичните и партийните интереси. Страната продължава да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии** за членство в ЕС. Парламентарните и президентските избори, които бяха проведени съответно през октомври 2012 г. и през април 2013 г., не промениха стратегическия приоритет на страната, а именно целта за присъединяване към ЕС. Според ОССЕ/БДИПЧ изборите са били проведени професионално и ефикасно, но въпреки това са били и установени известни недостатъци. Опозицията не призна резултатите от президентските избори, вследствие на което най-голямата опозиционна група бойкотира парламента в продължение на два месеца. Бойкотът приключи, след като партиите постигнаха споразумение помежду си за сформирването на два парламентарни органа, които ще

разследват твърденията за злоупотреби с публични средства за изборни цели и ще изготвят препоръки за подобряване на изборния процес. Парламентарната комисия, разследваща предполагаемата злоупотреба с публични средства, приключи работата си през юли. Парламентът не успя да постигне договореност относно заключения, които, наред с другото, да установят политическата отговорност, и се ограничи с разпространението на технически доклад. Все още предстои да бъдат предприети действия от съдебен характер.

Работната група за изграждане на доверие в изборния процес вече прие законопроект за единен списък на избирателите, който ще замени Закона за регистъра на избирателите, и проект за изменение на Закона за картите за самоличност. Във връзка с принципа на правовата държава парламентът прие дългоочакваните изменения на конституцията за укрепване на независимостта на съдебната власт, които съответстват до голяма степен препоръките на Венецианската комисия.

Черна гора участва активно в регионалното и международното полицейско и съдебно сътрудничество. Бяха произнесени няколко присъди за контрабанда на наркотици, но делата за престъпления като трафик на хора и изпиране на пари са малко на брой. Някои от присъдите, произнесени на първа инстанция по дела за организирана престъпност и корупция, бяха отменени. Безнаказаността при случаи на малтретиране на задържани лица продължава да буди сериозно безпокойство.

Черна гора играе водеща роля в насърчаването на регионалното сътрудничество, по-конкретно чрез инициативата си за създаване на Групата на шестте от Западните Балкани.

Що се отнася до Международния наказателен съд, Черна гора все още е страна по двустранно споразумение относно имунитета със Съединените щати, предвиждащо освобождавания от юрисдикцията на Съда. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС по този въпрос.

В перспектива Черна гора трябва да предприеме действия от политическо и съдебно естество във връзка с предполагаемата злоупотреба с публични средства за политически цели на партиите. Освен това е необходимо да бъде довършена работата на парламентарната група за изборния процес, като се приемат законодателни и други мерки за осигуряване на по-широка политическа подкрепа и увеличаване на общественото доверие в изборния процес и държавните институции.

Повишаването на общественото доверие в държавата е тясно обвързано с понататъшното укрепване на принципа на правовата държава. Поради тази причина ефективното и навременно изпълнение на планове за действие на Черна гора в тези сфери ще бъде от основно значение. Необходимо е да се обърне специално внимание на реформите, целящи повишаване на независимостта, отчетността и професионализма на съдебната власт чрез по-строги гаранции за етично поведение и назначения, основани на качеството на работа. Прилагането на измененията на конституцията ще бъде от съществено значение в този контекст. Паралелно с това Черна гора трябва да постигне резултати във връзка със системното разследване и наказателно преследване на случаи на корупция и организирана престъпност, включително на такива случаи по високите етажи на властта, както и във връзка с налагането на наказания, съизмерими с тежестта на извършените престъпления.

Нужно е да се установи по-голяма свобода на изразяване, включително чрез адекватното разследване на всички случаи на насилие и заплахи срещу журналисти и изправянето на извършителите пред съда. Трябва да се обърне по-голямо внимание на недостатъците при защитата на правата на човека от страна на съдебните и

правоприлагащите органи, особено когато става въпрос за уязвимите групи от населението. Ромите са подложени на дискриминация, особено по отношение на социалните и икономическите права, и все още не са достатъчно представени в политиката. Активисти, борещи се за правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ), продължават да бъдат дискриминирани, рядко се съобщава за извършените нападения, а наказанията трябва да станат по-строги.

Приемането на плана за реструктуриране на публичния сектор и влизането в сила на новия Закон за държавните служители и експерти са положителни развития. Наемането на работа на държавни служители посредством честна конкурсна процедура е предварително условие за създаването на професионална администрация. Писмата, информиращи за подаване на оставка, на които не е посочена дата, будят безпокойство и трябва да бъдат върнати на служителите, които са ги подписали.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Черна гора отбеляза известен допълнителен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че продължи да работи за преодоляване на сегашните слабости чрез подходящи макроикономически политики и структурни реформи.

Черна гора влезе в рецесия през 2012 г. и излезе от нея през 2013 г. Устойчивостта на туризма и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) и увеличеният износ на електроенергия подпомогнаха възстановяването, компенсирайки слабо вътрешно търсене. Дефицитът по текущата сметка намалява, но все още е много висок. През юли стартира процедура за обявяване в несъстоятелност на производителя на алуминий КАР, което представлява опасност за публичните финанси заради значителните условни пасиви. Безработицата се запази много висока. Кредитите отбелязаха положителен ръст след четиригодишно свиване, но високите равнища на необслужвани заеми все още тежат на банковата капитализация, а от там и на предлагането на кредити.

За да се справи със съществуващите икономически предизвикателства и да намали външните дисбаланси, Черна гора трябва да увеличи своята конкурентоспособност, като подобри производителността си и привлече повече ПЧИ в по-голям брой сектори, а не само в туризма и недвижимите имоти. Създаването на благоприятна бизнес среда продължава да бъде възпрепятствано от слабо прилагане на принципа на правовата държава и корупцията. За справяне с високата безработица е необходимо да се намали несъответствието между предлагането и търсенето на трудови умения и да се даде възможност за по-независимо определяне на възнагражденията в дружествата. Освен това публичната служба по заетостта трябва да се укрепи, за да могат да се приложат мерките за активизиране и да се създаде приобщаващ и ефективен пазар на труда. Властите следва да направят обективна оценка на жизнеспособността на алуминиевия конгломерат при пазарните условия и да намерят най-доброто решение предвид обстоятелствата, без да създават допълнителен натиск за публичните финанси. Процесът на фискална консолидация трябва да продължи, в това число и усилията за събиране на просрочени данъчни задължения. Високото равнище на необслужвани заеми продължава да буди безпокойство и налага въвеждането на по-строг банков надзор, чрез който да се приложат необходимите мерки. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

Що се отнася до **способността на Черна гора да изпълнява задълженията, произтичащи от членството в ЕС**, страната е извършила привеждането в

съответствие неравномерно. Укрепването на административния капацитет е междусекторно предизвикателство в много сфери. По глави като „Възлагане на обществени поръчки“, „Дружествено право“, „Право на интелектуалната собственост“, „Информационно общество и медии“, „Данъчно облагане“ и „Политика за предприятията и промишлеността“ напредъкът на Черна гора е достатъчен и Комисията може да препоръча започване на преговорите за присъединяване.

В други сфери като свободното движение на стоки, правото на установяване и свободното предоставяне на услуги, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика и регионалната политика и координирането на структурните инструменти бяха определени показатели за отварянето на преговорните глави, които често включват стратегии за привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Тези показатели трябва да направляват работата на Черна гора през идните месеци. Що се отнася до главата относно политиката на конкуренция, изключително спешно е да се изготви план за реструктурирането на производителя на алуминий КАР, за да може Черна гора да изпълни задълженията си, произтичащи от Споразумението за стабилизиране и асоцииране. В сферата на околната среда и изменението на климата е необходимо да се положат значителни усилия, включително да се направи по-стратегическо планиране, за да се осигури привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС и тяхното прилагане.

Сърбия

2013 г. беше историческа за напредъка на Сърбия по пътя ѝ към членство в Европейския съюз. Сърбия предприе активни и конструктивни действия за осезаемото и трайно подобряване на отношенията с Косово. През април активното участие на Сърбия в подпомагания от ЕС диалог доведе до повратното *Първо споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията* (Първото споразумение). През май това споразумение беше допълнено от план за изпълнение. По-специално, двете страни по споразумението се договориха, че нито една от тях няма да блокира или да поощрява други да пречат на напредъка на другата страна по пътя към членство в ЕС. Това е основна промяна в отношенията между двете страни. Прилагането на Първото споразумение продължи и вече са направени редица необратими промени на място. Страните по него постигнаха договореност относно енергетиката и телекомуникациите. Напредък беше отбелязан и в прилагането на договореностите, постигнати по време на техническия диалог, а сътрудничеството на Сърбия с EULEX продължи да се подобрява в редица области.

Сърбия възобнови динамизма на реформите и активизира контактите си на високо равнище със съседните държави, стремейки си да допринесе за регионалното сътрудничество. Страната предприе известни стъпки за консолидиране на фискалното си положение и за подобряване на бизнес средата. Тя продължи да привежда законодателството си в съответствие с изискванията на ЕС в много сфери, които понастоящем подлежат на мониторинг в контекста на Националния план за приемане на достиженията на правото на ЕС за периода 2013—2016 г. Споразумението за стабилизиране и асоцииране между ЕС и Сърбия влезе в сила на 1 септември.

Вследствие на постигнатия значителен напредък беше поставено началото на нов етап в отношенията между Сърбия и Европейския съюз. Европейският съвет взе решение да започне преговорите за присъединяване на 28 юни в отговор на препоръката на Комисията от 22 април. Комисията представи пред Съвета предложението си за рамка за преговорите на 22 юли. Освен това през септември тя започна аналитичен преглед на достиженията на правото на ЕС. Очаква се рамката за водене на преговори скоро да

бъде приета от Съвета и потвърдена от Европейския съвет с оглед на провеждането на първата междуправителствена конференция за присъединяването на Сърбия най-късно през януари 2014 г.

През този нов етап в отношенията между ЕС и Сърбия, изискващ полагането на усилия, Сърбия трябва да работи още по-активно, за да изпълни всички критерии за членство. Също така от изключителна важност е да се предоставя редовно информация за ползите и възможностите, създавани за всички граждани на Сърбия в хода на целия процес на присъединяване.

Измежду основните предизвикателства, пред които е изправена, Сърбия трябва да обърне специално внимание на основните области, свързани с принципа на правовата държава, по-специално на реформата на съдебната власт, борбата с корупцията и организираната престъпност, реформата на публичната администрация, независимостта на институции от основно значение, свободата на медиите, борбата с дискриминацията и защитата на малцинствата.

Необходимо е Сърбия да продължи да работи неотклонно за трайното нормализиране на отношенията с Косово и за изпълнението на всички договорености, постигнати по време на диалога, включително като сътрудници на EULEX по подходящ начин. Страната трябва да завърши прилагането на Първото споразумение, по-конкретно по отношение на полицията, правосъдието и местните избори в Косово. Важно е Сърбия да продължи да поощрява широкото участие на косовските сърби в предстоящите местни избори в Косово. Все още предстои принципът на приобщаващо регионално сътрудничество да бъде приложен изцяло, включително чрез избягване на проблеми, подобни на възникналите на срещата на върха на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ). От Сърбия ще се очаква да продължи да допринася активно за регионалното сътрудничество и помириенето.

Сърбия изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**. Правителството работи активно по изпълнението на програмата за интеграция в ЕС, като демонстрира консенсус при вземането на важни решения относно политиката и засилва процеса на консултации. Парламентът направи своята дейност, консултациите относно законодателството и контрола върху изпълнителната власт по-прозрачни. Въпреки това все още често се прилагат спешни процедури, които неоправдано ограничават времето и дискусиите за преглед на законопроектите.

Сърбия обърна специално внимание на по-доброто прилагане на принципа на правовата държава, което ще бъде основна тема в съответствие с новия подход по глава 23 („Съдебна власт и основни права“) и глава 24 („Правосъдие, свобода и сигурност“). Страната прие подробни нови стратегии във важните области съдебна власт, борба с корупцията и борба с дискриминацията, след като проведе широкообхватни консултации. Във разследванията във връзка с борбата с корупцията, включително по високите етажи на властта, беше възприет ясен проактивен подход. Благодарение на регионалното и международното сътрудничество бяха постигнати също известни резултати в борбата с организираната престъпност. По редица случаи бяха предприети наказателни разследвания, но произнасянето на окончателни присъди в тези сфери продължава да бъде рядкост. Сърбия продължи също така да сътрудничи безусловно на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ).

Що се отнася до свободата на изразяване, клеветата беше декриминализирана. В съответствие с поети по-рано ангажименти за приобщаване на ромите бяха предприети мерки и беше приет нов план за действие. Правната рамка за защита на малцинствата продължава да се спазва като цяло, но в сфери като образованието, използването на езици и достъпа до медии и религиозни служби на малцинствения език все още не се

прилага последователно в цяла Сърбия. Въпреки че властите и независими организации положиха известни допълнителни усилия за защитата на други уязвими групи, по-специално на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ), все още липсва достатъчна политическа подкрепа. По-специално, съжаление буди фактът, че гей парадът беше забранен за трета поредна година от съображения за сигурност и така беше пропусната възможността да се демонстрира зачитането на основни права.

В перспектива Сърбия трябва да обърне специално внимание на укрепването на независимостта на институциите от основно значение и, по-конкретно, на съдебната власт. Конституцията и законодателството все още дават възможност за неправомерно политическо влияние, особено когато става въпрос за ролята на парламента при назначаването и освобождаването от длъжност на служители в съдебната система. За извършването на по-нататъшни реформи ще бъде необходимо да се направи подробен функционален анализ на съдебната система по отношение на разходите, ефикасността и достъпа до правосъдие. Отбелязаните от Сърбия резултати в ефективното разследване, наказателно преследване и произнасяне на присъди срещу извършители по дела за корупция и организирана престъпност трябва да бъдат значително подобрени. Прилагането на наскоро внесените промени в законодателството относно злоупотребата със служебно положение следва да бъде внимателно проследено с оглед на подробното разследване на икономическите престъпления. Необходимо е да бъде въведено ефективно законодателство за закрила на лицата, подаващи сигнали за нередности. Ефективното изпълнение на стратегиите и плановете за действие в сферата на съдебната власт и борбата с корупцията ще бъде показател дали Сърбия е подготвена и желае да отбележи напредък. Във връзка с тези стратегически документи може да се наложи да се извършат адаптации съобразно аналитичния преглед.

Освен това правителството трябва да засили целенасочените действия във връзка с реформата на публичната администрация и да продължи да разработва прозрачна система на държавната служба, основана на качеството на работа. Все още предстои правната рамка относно държавната служба на местно равнище да бъде правилно прилагана и доразвивана.

Необходимо е да се обърне по-голямо внимание на свободата на медиите. Сърбия трябва да напредне с изпълнението на стратегията относно медиите, като на първо място приеме очакваното законодателство относно информирането на обществеността и медиите, относно обществените радио- и телевизионни оператори и относно електронните съобщения. Прякото финансиране на медиите от държавата и упражняването на държавен контрол върху тях, както и финансовата устойчивост на обществените радио- и телевизионни оператори продължават да бъдат въпроси от основно значение, които трябва да бъдат решени. Необходимо е да бъде приет и изпълнен планът за действие, свързан със стратегията за борба с дискриминацията. Властите трябва да осигурят по-голяма закрила на медиите, на защитниците на правата на човека и на други уязвими групи, в това число на ЛГБТИ, от заплахи и нападения от радикални групировки. Нужно е отбелязаният неотдавна напредък в подобряването на положението на малцинствата, включително на ромите, да се увеличи още с времето наред с другото и чрез отпускането на допълнителни финансови ресурси. Темата за жилищното настаняване на ромите и достъпа им до документи изисква постоянно внимание. Необходимо е да се обърне по-голямо внимание на регионите, намиращи се в тежко социално-икономическо положение, по-специално в южната и източната част на Сърбия. Изборите за националните съвети на малцинствата, които ще се проведат през 2014 г., ще бъдат добра възможност за Сърбия да затвърди ангажимента си за

защита на малцинствата. Изборният процес трябва да се проведе внимателно, като се вземат под внимание дадените в миналото препоръки от независими институции.

Важно е Сърбия да продължи да допринася активно за регионалното сътрудничество и да доразвива отношенията си със съседните държави, включително чрез решаване на неуредените двустранни въпроси.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Сърбия отбеляза известен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Страната трябва да положи значителни усилия за реструктуриране на икономиката си, за да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план.

През 2012 г. Сърбия преживя още една рецесия и икономиката се сви с 1,7 %. Високият растеж на износа омокоти ефекта от намаленото вътрешно търсене и доведе до слабо и неравномерно възстановяване през първата половина на 2013 г. Положени бяха редица усилия за фискална консолидация, най-вече по отношение на приходите. Реструктурирането на държавни предприятия беше възобновено. Известен напредък беше отбелязан в борбата с корупцията и подобряването на правата върху собствеността.

Растежът продължава да бъде ограничен и първите признаци на икономическо възстановяване през 2013 г. не се отразиха на пазара на труда. Безработицата и бюджетният дефицит се задържаха много високи. Пазарът на труда все още се характеризира с липса на гъвкавост и създаването на трайна трудова заетост представлява основно предизвикателство. Все още не е приета надеждна средносрочна програма за фискални корекции. Присъствието на държавата в икономиката е значително и държавните предприятия продължиха да отчитат големи загуби. Необходимо е Сърбия да продължи да подобрява бизнес средата и да положи големи усилия за създаването на конкурентоспособен частен сектор. Правната несигурност и корупцията възпрепятстват функционирането на пазарните механизми. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

Що се отнася до **способността да изпълнява задълженията, произтичащи от членството**, Сърбия продължи да привежда законодателството си в съответствие с изискванията на законодателството на ЕС в множество сфери. Тези усилия бяха подпомогнати от приемането на Национален план за действие за приемане на достиженията на правото на ЕС. Добър напредък беше отбелязан в областта на обществените поръчки с приемането на новия Закон за обществените поръчки, който предвижда по-нататъшно привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС и включва усъвършенствани разпоредби относно предотвратяването на корупцията. Въпросът за независимостта на централната банка беше частично решен с измененията на закона. Приети бяха два нови закона за корпоративното счетоводство и одита, като целта е да се постигне по-голямо съответствие в сферата на дружественото право. Институционалната рамка за политиката за МСП и за достъпа на МСП до финансиране беше усъвършенствана. Приветстват се предприетите мерки за подобряване на бизнес средата, по-специално извършването на оценка на въздействието на новото законодателство върху бизнеса. Преброяванията на населението и на земеделските стопанства приключиха успешно. Въпреки това промените в Закона за авторските права във връзка със събирането на такси и освобождаването от тях представляват крачка назад в привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

В перспектива Сърбия трябва да удвои усилията си за привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, като обърне специално внимание на ефективното прилагане на приетото законодателство. По-специално, Сърбия трябва да увеличи усилията си за постигане на съответствие в сферата на водите, управлението на

отпадъците, качеството на въздуха и опазването на природата, а в енергийния сектор — да работи за отварянето на пазара, за отделянето на дейностите по преноса и разпределението и за въвеждането на тарифи, отразяващи разходите. Необходимо е страната да положи допълнителни усилия по отношение на контрола върху държавната помощ: независимостта на Комисията за контрол върху държавната помощ трябва да бъде затвърдена, а освобождаването на предприятията в процес на приватизация от прилагането на правилата за държавна помощ — отменено. Системите за социална закрила, трудовете взаимоотношения и социалният диалог трябва да бъдат значително заздравени, по-конкретно в контекста на тристранния социален диалог. Необходимо е Законът за ГМО да бъде приведен в съответствие със законодателството на ЕС, което ще даде възможност на Сърбия да се присъедини към СТО. Нужни са значителни допълнителни усилия за разработването на система за финансово управление и контрол на публичния сектор, основана на принципа за управленска отчетност, както и за разработването на пълен капацитет за външен одит.

Безпроблемното изпълнение на Временното споразумение към Споразумението за стабилизиране и асоцииране продължи.

Бивша югославска република Македония

Бившата югославска република Македония беше първата държава, която подписа Споразумение за стабилизиране и асоцииране с ЕС през 2001 г. Тя е страна кандидатка от осем години — от положителното становище на Комисията от ноември 2005 г. и решението на Съвета от декември 2005 г. От 2009 г. Комисията смята, че страната изпълнява политическите критерии в достатъчна степен, и препоръча започване на преговорите. От 2009 г. тя препоръчва също така преминаване към втория етап на процеса на асоцииране по силата на Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Съветът все още не е взел решение по нито една от препоръките. Двадесет години след присъединяването на страната към ООН въпросът с името трябва да бъде незабавно уреден.

Тъй като не се водят преговори, основните *форуми* за обсъждане и мониторинг на реформите са органите, създадени по силата на ССА, и воденият на високо равнище диалог относно присъединяването, който стартира през 2012 г. Диалогът на високо равнище относно присъединяването допринесе за постигането на напредък в повечето приоритетни сфери. Този напредък ще бъде от голяма полза за страната при започването на преговорите. Диалогът обаче не е и не може да бъде заместител на пристъпването към преговори за присъединяване.

Политическата криза, която настъпи вследствие на събитията в парламента в края на миналата година, извади наяве дълбокото разделение между политическите партии, засягащо функционирането на парламента, и показа, че е нужна конструктивна политика в интерес на целия народ. По време на приемането на бюджета за 2013 г., в отговор на насилственото извеждане от пленарната зала на депутати от опозицията и на журналисти най-голямата опозиционна група бойкотира парламента и заплаши, че ще бойкотира и местните избори. Прилагането на политическото споразумение от 1 март сложи край на продължителната безизходица. В резултат на това депутатите от опозицията се завърнаха в парламента, опозицията участва в местните избори, анкетна комисия отправи препоръки за бъдещи действия, беше подписан меморандум за разбирателство между партиите относно стратегическите евро-атлантически цели на страната и бяха предприети по-нататъшни действия за реформа на изборния процес. Все още предстои да бъде възобновен диалогът между правителството и журналистите. Консенсусът по доклада на анкетната комисия показа, че е възможно да се намерят конструктивни решения, когато има политическа воля, води се диалог и се правят

компромиси. Препоръките на анкетната комисия трябва да бъдат изпълнени в своята цялост.

Като цяло страната продължи да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**. Според ОССЕ/БДИПЧ състоялите се през март и април 2013 г. местни избори са били проведени професионално и ефективно, но паралелно с това се наблюдава размиване на разделението между държавата и партиите и се препоръчва внасянето на допълнителни изменения в законодателството относно изборите. Страната извърши основната част от съдебните реформи между 2004 и 2010 г. Тази година беше отбелязан допълнителен напредък във връзка с ефективността на съдебната власт. Освен това напредък беше постигнат и в изготвянето на подробни данни за резултатите от действията за борба с корупцията, като в бъдеще тези данни трябва да бъдат допълвани. Що се отнася до свободата на изразяване, напредъкът в диалога с медиите беше в застой след извеждането на журналисти от парламента и недопускането им до него и въпреки развитията, свързани със законодателната рамка, репутацията на страната в сферата на свободата на медиите се влоши. Затварянето на редица медии през последните години намали също така разнообразието от гледни точки, предлагано на гражданите.

Тъй като страната вече е достигнала висока степен на съответствие, като се има предвид на какъв етап от процеса на присъединяване се намира, приоритет за следващата година трябва да бъде ефективното изпълнение и прилагане на съществуващите правни рамки и рамки на политиката, както е при държавите, които вече са започнали преговори за присъединяване.

Във връзка с принципа на правовата държава е необходимо независимостта и компетентността на съдилищата още да се повишат, както и да се отдели по-голямо внимание на качеството на правораздаването за гражданите. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем. Страната трябва да покаже, че е налице осезаем ефект от съществуващите мерки за борба с корупцията, и да приложи ефективно мерките за борба с организираната престъпност. Що се отнася до свободата на изразяване, силната поляризация на медиите, която често е политически обусловена, пречи на обективното представяне на информацията, оказва икономически натиск върху журналистите и собствениците на медии (включително чрез непрозрачно възлагане на държавна реклама) и поощрява ниски професионални стандарти. Диалогът между правителството и представители на медиите трябва да бъде възобновен и да доведе до конкретни резултати, а именно промяна на медийната култура и създаване на атмосфера на изграждане на доверие. Оставащите препоръки, дадени от БДИПЧ, трябва да бъдат безусловно изпълнени. Стратегията за ромите трябва да се прилага дейно. Нужни са по-активни действия за осъждане на проявите на нетолерантност, например по отношение на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица.

Освен това преразглеждането на *Охридското рамково споразумение*, което е особено важно за отношенията между общностите и етническите групи, трябва спешно да бъде приключено, а направените впоследствие препоръки — да бъдат изпълнени. Това, както и трайната децентрализация, която е основен елемент на споразумението, ще допринесат за стабилността в страната и отвъд нейните граници.

Като цяло страната поддържа добри отношения с останалите държави, обхванати от процеса на разширяване, и участва активно в *регионалното сътрудничество*. Възприемането на конструктивен подход към отношенията със съседните държави — членки на ЕС, продължава да бъде важно. Трябва да се избягват действия и изявления, които могат да се отразят неблагоприятно на добросъседските отношения.

Що се отнася до **икономическите критерии**, страната продължава да се намира в напреднала фаза, а в някои сфери е отбелязала и допълнителен напредък към превръщането си във функционираща пазарна икономика. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че продължи да изпълнява дейно програмите си за реформи, за да намали значителните структурни слабости.

През 2012 г. икономическата активност беше в застой, но през първата половина на 2013 г. растежът беше възобновен. Въпреки изпълнената с предизвикателства външна обстановка макроикономическата стабилност беше запазена. Безработицата продължи да бъде много висока, особено сред младите хора. Увеличаването на дефицита и на държавния дълг направи страната по-уязвима.

Необходимо е да се вземат мерки за отстраняване на причините за високата безработица, по-конкретно за преодоляване на несъответствието между търсените и предлаганите умения. Публичните финанси трябва да бъдат по-устойчиви. Необходимо е фискалната политика да бъде приведена в съответствие с приоритетите на страната, свързани с извършването на структурни реформи, и да бъде ориентирана към разходи за стимулиране на растежа. Въвеждането на средносрочна фискална рамка и стратегическо планиране ще допринесе за заздравяване на фискалната дисциплина. Нужно е да се положат допълнителни усилия за ефективното управление на публичните финанси, за да се гарантира, че публичните средства и средствата от ЕС се използват по най-ефективния и прозрачен начин. За осигуряването на повече инвестиции в частния сектор трябва да се положат допълнителни усилия за подобряване на бизнес средата, върху която неблагоприятно влияние оказват корупцията и прекалено дългите и свързани със значителни разходи процедури за излизане от пазара. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

Страната поддържа задълбочено и широкообхватно сътрудничество с ЕС във всички области на достиженията на правото на Съюза и е напреднала в привеждането в съответствие на законодателството както на стратегическо, така и на институционално равнище, като понастоящем акцентът е поставен върху административния капацитет и механизмите за координиране в националната администрация за обезпечаване на ефективното прилагане на законодателството. Страната отбеляза допълнителен напредък в подобряването на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**. В навечерието на десетата годишнина от влизането в сила на Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) страната продължава да изпълнява ангажиментите си, произтичащи от него.

По отношение на вътрешния пазар беше постигнато добро равнище на привеждане в съответствие на законодателството в областта на движението на капитали, почтенските услуги и дружественото право. В сферата на правосъдието и вътрешните работи страната е в напреднала фаза на подготовката, свързана с визовата политика, външните граници и Шенген и полицейското сътрудничество. Що се отнася до реформата на публичната администрация, работата по прилагането на принципите на прозрачност, заслуги и равностойно представителство трябва да продължи. Нужни са допълнителни усилия особено в областта на регионалната политика, околната среда и изменението на климата, където изпълнението на финансирани от ЕС проекти трябва да се подобри, както и в сферата на качеството на водите, контрола върху промишленото замърсяване и управлението на риска. Във връзка със социалната политика и заетостта е необходимо да се предприемат мерки за създаването на приобщаващ и ефективен пазар на труда. Вътрешният контрол на публичните финанси трябва да бъде затегнат и да се

извършва в цялата публична администрация. Като цяло страната е достигнала достатъчна степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, за да премине към следващия етап от процеса на присъединяване.

Албания

През октомври миналата година Комисията препоръча Съветът да даде на Албания статут на страна кандидатка, при условие че бъдат приключени ключови мерки в областта на съдебната реформа и реформата на публичната администрация и бъде преразгледан процедурният правилник на парламента. През декември 2012 г., за да реши дали да даде статут на страна кандидатка, Съветът прикани Комисията да докладва веднага щом бъде постигнат необходимият напредък, като вземе предвид също така предприетите от Албания допълнителни действия за борба с корупцията и организираната престъпност, включващи проактивни разследвания и наказателно преследване във връзка с такива случаи. Албания прие оставащите основни мерки за извършване на реформи в съдебната система, публичната администрация и парламента с консенсус между политическите партии. Състоялите се през юни парламентарни избори бяха оценени от международната мисия за наблюдение на изборите, водена от ОССЕ/БДИПЧ, като състезателни с активно участие на гражданите в цялата кампания и реално съблюдаване на основните свободи. В борбата с корупцията и организираната престъпност Албания предприе начални действия за повишаване на ефективността на разследванията и наказателното преследване и за заздравяване на сътрудничеството между правоприлагащите органи. Присъдите по дела за корупция и изпиране на пари и разследванията на трафик на хора и наркотици се увеличиха. Всички препоръки, дадени неотдавна от Съвета на Европа във връзка с финансирането на политическите партии и правните разпоредби относно корупцията, бяха изпълнени задоволително. Новото правителство на Албания пое твърд ангажимент да се бори с корупцията и даде приоритет на този въпрос в програмата си.

В съответствие със становището на Комисията от 2010 г. Албания трябва да изпълни посочените по-долу основни приоритети, за да могат преговорите за присъединяване да започнат. Необходимо е страната 1) да продължи реформата на публичната администрация с оглед на повишаването на нейния професионализъм и деполитизирането ѝ; 2) да предприеме допълнителни действия за засилване на независимостта, ефикасността и отчетността на съдебните институции; 3) да предприеме още решителни действия в борбата с корупцията, включително за постигането на трайни резултати при проактивните разследвания, наказателното преследване и издаването на присъди; 4) да предприеме още решителни действия в борбата с организираната престъпност, включително за постигането на трайни резултати при проактивните разследвания, наказателното преследване и издаването на присъди; 5) да вземе ефективни мерки за по-добра защита на правата на човека, включително на ромите, и за по-активно изпълняване на политиките за борба с дискриминацията, както и на правата върху собствеността.

Воденето на конструктивен и траен диалог между правителството и опозицията относно свързаните с ЕС реформи ще бъде жизненоважно за гарантирането на бъдещето на Албания в ЕС. Конструктивното участие на Албания в регионалното сътрудничество продължава да бъде от основно значение.

Албания отбеляза допълнителен напредък в изпълнението на **политическите критерии** за членство в ЕС. Управляващото мнозинство и опозицията работиха съвместно за приемането на редица правни инструменти в парламента. Приети бяха Законът за държавната служба, Законът за Върховния съд, процедурният правилник на

парламента и редица изменения на Наказателния кодекс и на Гражданскопроцесуалния кодекс.

Въпреки че подготовката за парламентарните избори на 23 юни беше белязана от напрежение, което на моменти застрашаваше сериозно да възпрепятства работата на органите, организиращи изборите, изборите бяха състезателни и като цяло бяха проведени по надлежния ред и при висока избирателна активност. Албания отчете допълнителен напредък в реформата на публичната администрация, по-конкретно с приемането на Закона за държавната служба.

Предприети бяха по-нататъшни действия за реформирането на съдебната власт, в това число и за рационализирането на системата на съдилищата. Благодарение на усъвършенстваните методи на работа на органите за борба с корупцията, на по-големия брой осъдителни присъди и на по-доброто междуинституционално сътрудничество беше постигнат известен напредък в борбата с корупцията, изразяващ се в отбелязването на първоначални резултати, които е необходимо да бъдат затвърдени. По-добрият мониторинг и по-голямата прозрачност в сфери от основно значение, като регистрирането на собственост, митниците, висшето образование и здравеопазването, са доказателство за по-голямата осведоменост на обществото по въпросите на превенцията. Препоръките на Съвета на Европа във връзка с финансирането на политическите партии и правни разпоредбите относно корупцията бяха изпълнени. Въпреки това корупцията продължава да бъде особено сериозен проблем, за чието отстраняване ще са необходими решителност и съвместни усилия. Що се отнася до организираната престъпност, международното полицейско сътрудничество и използването на анализи на заплахите се подобриха и зачестиха случаите на конфискуване на наркотици и на имущество, придобито от престъпна дейност. Препоръките на Съвета на Европа във връзка с борбата с изпирането на пари бяха изпълнени. В Наказателния кодекс бяха внесени значителни изменения, свързани с трафика на хора и други тежки престъпления.

В сферата на правата на човека свободата на събиране и сдружаване и свободата на мисълта, съвестта и религията като цяло се зачитат. Напредък бе отбелязан и в борбата с дискриминацията, например чрез плана за действие относно правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ). В областта на свободата на изразяване Законът за аудио-визуалните медии подобри в значителна степен законодателната рамка за този тип медии в Албания.

В перспектива е необходимо Албания да ускори реформата на съдебната власт. Институционалната и правната организация на съдебната власт трябва да бъдат преразгледани и укрепени. За да може съдебната власт да бъде независима, прозрачна, подотчетна и ефективна, все още предстои да бъде финализирано или прието законодателство от основно значение, в това число изменения на конституцията с цел деполитизиране на назначенията във Върховния съд. Приетото наскоро законодателство трябва да се прилага ефективно с безусловната подкрепа както на политическите, така и на работещите в съдебната система.

Освен това е необходимо Албания да обърне специално внимание на реформата на публичната администрация, по-специално във връзка със структурните закони и административните актове. Вторичното законодателство, свързано с новия Закон за държавната служба, трябва да бъде прието и приложено бързо. Нужно е да се осигури приемственост в публичната администрация и да се засилят нейният професионализъм, деполитизиране и подотчетност.

Ще бъде необходимо да се предприемат целенасочени мерки в борбата с корупцията, включително чрез даването на необходимите правомощия и осигуряването на

капацитет на централен координационен орган, както и чрез оказването на силна политическа подкрепа. Капацитетът за превенция и възпиране и независимостта на правоприлагащите служби трябва да бъдат засилени. Нужно е парламентът да предприема адекватни действия в отговор на докладите на независими институции.

Освен това трябва да се работи още по-активно за ефективното разследване и наказателно преследване на организираната престъпност, като за основа се използват постигнатите начални резултати. Необходими са допълнителни усилия за финализиране на измененията в Наказателнопроцесуалния кодекс, за да може ефективно да се разшири използването на оценките на заплахи, на обмена на разузнавателни данни и на целенасочените и проактивни разследвания. Нужен е също така по-инициативен подход при разследването на необяснимо забогатяване и на подозрения за изпиране на пари.

В сферата на правата на човека трябва да се даде приоритет на изготвянето на ново законодателство и на прилагането на действащото такова, като ясно се наблегне на правата на хората с увреждания, на правата на децата и на приобщаването на ромите. По отношение на свободата на изразяване необходимо е да се положат допълнителни усилия за безусловното гарантиране на независимостта на регулаторния орган за медиите.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Албания отбеляза известен допълнителен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че ускори изпълнението на структурните реформи.

Албания запази макроикономическата си стабилност. БВП забави растежа си, но запази положителните си стойности, което се дължи основно на външното търсене. Ниската инфлация даде възможност за смекчаване на паричната политика с цел стимулиране на растежа, но все още предстои да се види какъв ще бъде ефектът върху реалната икономика, тъй като растежът на кредити се забави на фона на големия и растящ брой на необслужваните заеми. Бюджетният дефицит се запази висок, а държавният дълг нарасна още повече, в резултат на което въведената горна граница на дълга в размер на 60 % от БВП беше преминала и премахната. Отчетено беше известно подобрение на пазара на труда, но безработицата продължава да бъде висока. Дефицитът по текущата сметка намаля, но все още е голям. Икономиката продължава да бъде уязвима спрямо местните структурни слабости и икономическата нестабилност в световен мащаб.

Фискалната и паричната политика на Албания, насочени към постигането на стабилност, трябва да бъдат допълнени от структурни реформи, за да може страната да постигне траен икономически растеж в дългосрочен план. Албания трябва да се справи с високия бюджетен дефицит и държавен дълг, както и със склонността си към краткосрочна задлъжнялост. Освен това е необходимо страната да направи фискалната си политика по-предсказуема, като намали постоянно завишените прогнози за приходите и събира по-ефективно данъците. Подобряването на бизнес средата и на инвестиционната среда е от основно значение за диверсифицирането на икономиката и за увеличаването на потенциала за дългосрочен растеж. Това може да се постигнем наред с другото, чрез по-строго спазване на принципа на правовата държава, чрез борба с корупцията и чрез решаване на проблема с просрочените задължения, както и чрез създаване на инфраструктура и подобряване на човешкия капитал. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

Като цяло прилагането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране се запази безпроблемно и Албания продължи да привежда законодателството си в съответствие с

изискванията на законодателството на ЕС в редица сфери, като по този начин подобри **способността си за поемане на задълженията, произтичащи от членството**. Направени бяха подобрения в области като обществените поръчки, статистиката, правосъдието, свободата и сигурността и митниците. Албания трябва да положи допълнителни усилия, за да осигури ефективното прилагане на правата на интелектуална и индустриална собственост, и да обърне специално внимание на енергийния сектор, включително на диверсификацията на енергийните източници и на функционирането на пазара на електроенергия, както и да предприеме действия във връзка с загубите по мрежата и слабото събиране на вземанията. Също така страната трябва да покаже решителност по въпроса за възстановяването на ДДС, в това число във връзка с натрупаните забавяния на възстановяването, и да подобри опазването на околната среда, включително посредством устойчиви инвестиции в областта на управлението на отпадъци и в областта на отпадните води. Нужни са допълнителни усилия по отношение на заетостта и социалната политика. Административният капацитет и професионализмът на органите, които отговарят за прилагането на достиженията на правото на ЕС, трябва да бъдат засилени, а независимостта на регулаторните органи — съхранена. В няколко сфери от достиженията на правото на ЕС, а именно обществените поръчки и финансовия контрол, е важно да се засилят прозрачността и отчетността.

Босна и Херцеговина

Докато други държави в региона отбелязват напредък, процесът на европейска интеграция на Босна и Херцеговина е в застой. Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) беше подписано през 2008 г., а процесът по ратифицирането му приключи през 2011 г. ССА все още не е влязло в сила, тъй като страната не е изпълнила оставащите изисквания, а именно да положи убедителни усилия за изпълнение на решението на Европейския съд по правата на човека по делото Sejdic-Finci относно дискриминацията на граждани на етническа основа. Поради това отношенията между ЕС и Босна и Херцеговина продължават да се уреждат от Временното споразумение от 2008 г.

Политическите лидери нямат единно виждане за цялостната посока и бъдеще на страната, нито за начина, по който тя трябва да функционира. Не се води задълбочен вътрешен политически диалог по принципни теми, като интеграцията в ЕС, нито се определят приоритети във връзка с това. Програмата за членство в ЕС не е приоритет за политическите лидери на страната и следователно няма напредък във връзка с европейската перспектива. Краткосрочните партийни или етнически интереси вземат надмощие над ориентираната към бъдещето политика за присъединяване на Босна и Херцеговина към ЕС. Политическата безизходица, в която се намира Федерацията от повече от година, се отразява неблагоприятно на управлението както във Федерацията, така и на местно равнище. Някои политици непрестанно поставят под въпрос единството на Босна и Херцеговина като една държава.

Двата най-важни ангажимента в Пътната карта от 2012 г. относно кандидатурата на страната за членство в ЕС — действителното изпълнение на решението по делото Sejdic-Finci и създаването на ефективен механизъм за координиране по въпросите, свързани с ЕС — не са изпълнени. ЕС предприе активни действия, за да помогне на политическите лидери на Босна и Херцеговина да намерят обща база за изпълнението на решението по делото Sejdic-Finci. Решение на проблема обаче не беше намерено.

Изпълнението на съдебното решение е от изключителна важност не само за напредъка на страната по пътя към членство в ЕС, но и за легитимността на президентството и парламента на Босна и Херцеговина, които предстои да бъдат избрани през 2014 г., и

доверието в тях. Това ще отключи процеса на присъединяване към ЕС, който е от жизненоважно значение за развитието на Босна и Херцеговина и превръщането ѝ от държава след конфликт в бъдеща държава — членка на ЕС. Без проявата на политическа смелост и решителност европейската перспектива на Босна и Херцеговина няма да се превърне в реалност.

Също толкова спешно и важно е да бъде създаден механизъм за координация по въпросите, свързани с ЕС, между различните равнища на управление. В силно децентрализирана държава като Босна и Херцеговина наличието на подобен механизъм е от основно значение, за да може съответният представител на страната да изказва мнение и да поема ангажменти от името на цялата страна в контактите с ЕС. Страната носи отговорност за спешното създаване на механизъм, който изпълнява това основно изискване.

Все по-трудно е да се обоснове предоставянето на средства от предприсъединителните фондове на страна, чиито политически представители не желаят да постигнат консенсуса, необходим за постигането на напредък по пътя към присъединяването. Без такъв консенсус има голяма опасност предприсъединителната помощ да не даде очакваните резултати. Като се има предвид, че все още не е намерено решение във връзка с изпълнението на решението по делото Sejdic-Finci и не е създаден механизъм за координация по въпросите, свързани с ЕС, не е възможно да бъде запазено сегашното равнище на финансиране по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП). Комисията взе решение да отложи по-нататъшните дискусии относно ИПП II, докато страната не поднови процеса на европейска интеграция. Ако Босна и Херцеговина не отбележи осезаем напредък, страната рискува да загуби значителна част от средствата от предприсъединителните фондове.

Подготовката на страната за адаптирането към присъединяването на Хърватия протече бавно, но необходимите споразумения относно преминаването на лица и стоки през границата с Хърватия бяха подписани навреме преди 1 юли. Комисията смята за неприемлив отказа на Босна и Херцеговина до този момент да адаптира Временното споразумение/Споразумението за стабилизиране и асоцииране, за да бъде взета предвид традиционната търговия на страната с Хърватия. Тя призовава Босна и Херцеговина спешно да преразгледа позицията си, така че във възможно най-кратък срок да може да бъде финализирано адаптиране въз основа на традиционните търговски потоци.

Страната отбеляза много ограничен напредък в изпълнението на **политическите критерии**. Фактът, че решението по делото Sejdic-Finci не е изпълнено, означава, че страната все още не е прекратила дискриминационната практика, съгласно която граждани на Босна и Херцеговина, които не са заявили, че принадлежат към една от трите съставни народности, не могат да бъдат кандидати в президентски и/или парламентарни избори. Като цяло законодателните процеси продължават да бъдат изключително бавни, тъй като няма политическа воля за намиране на компромиси. Честото прибегване до спешната процедура за внасяне на закони в парламента доведе до прекомерно използване на процедурата, предвидена при въпроси от жизненоважен национален интерес. Заради липсата на политическо съгласие законодателството беше често блокирано чрез използване на правото на вето на федеративните единици.

Корупцията все още е голяма, липсват ефективни мерки за предотвратяване на изпирването на пари, а напредъкът в борбата с организираната престъпност и тероризма е ограничен. Въпреки че напредъкът по цялостната реформа на съдебната система е ограничен, изпълнението на редица препоръки, направени от Комисията в контекста на структурирания диалог за правосъдието, е в ход. По отношение на военните престъпления определянето на компетентния съд по делата значително напредна в

съответствие с Националната стратегия за военните престъпления и чрез предоставянето на подходящите финансови и човешки ресурси от съответните бюджети и осигуряването на значителни средства от ИПП. Обемът на натрупаните за разглеждане дела намаля. Сключването на протоколи за сътрудничество при наказателното преследване на извършителите на военни престъпления, на престъпления срещу човечеството и на геноцид с Хърватия и Сърбия е обещаващо. Като цяло все още са налице сериозни недостатъци, свързани с независимостта, ефективността, отчетността и безпристрастността на съдебната власт в Босна и Херцеговина.

Прилагането на наличните инструменти в сферата на правата на човека, включително на тези, защитаващи лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица от насилие и подбуждане към омраза, и изпълнението на плановете за действие относно ромите продължават да бъдат ограничени. Наличието на пропуски в законодателството все още пречи на трайното завръщане и интеграцията на място на бежанците и вътрешно разселените лица. Правните разпоредби, гарантиращи свободата на изразяване, са налице, но въпреки това заплахите срещу журналисти и издатели и финансовият натиск върху обществените радио- и телевизионни оператори продължават да бъдат безпокойство. Босна и Херцеговина продължи да участва активно в регионалното сътрудничество и да поддържа добросъседски отношения. Необходимо е да се предприемат действия за намиране на решение на неуредените въпроси относно границите и собствеността със съседните държави.

Благодарение на задълбочената подготвителна работа на всички равнища, подпомагана от ЕС и от други международни организации, беше извършено дългоочакваното преброяване на населението на Босна и Херцеговина — първото от 1991 г. насам.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Босна и Херцеговина отбеляза малък допълнителен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Необходимо е да се прояви решителност и да се положат значителни допълнителни усилия за реформа, за да може страната да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в дългосрочен план.

Икономиката се сви с 1,1 % през 2012 г. Въпреки това показателите за първата половина на 2013 г. показват признаци на възстановяване. Безработицата продължава да бъде много висока. Качеството на публичните финанси е все още ниско въпреки известното оздравяване на управлението им. Въпреки известно леко подобрене консенсусът за основни елементи на икономическата и фискалната политика продължава да бъде слаб, което възпрепятства извършването на реформи на държавно равнище. Големият и неефективен публичен сектор с множество припокриващи се компетенции на държавно, на равнище общностни единици и общинско или кантонално равнище (особено във Федерацията) продължава да представлява риск за фискалната устойчивост. Неефективната правна и съдебна система пречи на правоприлагането, несъмнено възпрепятства инвестициите и представлява източник на корупция.

Съставът и слабата ефективност на публичните разходи в Босна и Херцеговина продължават да бъдат безпокойство. В този контекст е необходимо още да се подобри фискалната отчетност, което ще допринесе за изготвянето на по-качествени анализи и политики. За справяне с липсата на структурна гъвкавост, изразяваща се в прекомерно данъчно облагане на труда и недостатъчно добре насочени социални плащания, е нужно да се предприемат мерки за насърчаване на търсенето на работна ръка. Властите във Федерацията трябва да предприемат действия за реформа на пенсионната система. Като се има предвид големият дял на публичните дружества в икономиката, властите

трябва да подновят приватизацията, която би могла да подобри фискалната ситуация и да създаде по-голяма конкуренция. Необходимо е частният сектор да разполага със стабилна бизнес среда, което може да се постигне най-вече чрез по-добро налагане на изпълнението на договорите и създаване на единно икономическо пространство в цялата страна. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

В резултат на липсата на реална политическа подкрепа за програмата за членство в ЕС напредъкът в **сближаването със законите и стандартите на ЕС** също е много ограничен. Това се отнася по-специално за областите на ветеринарната медицина и безопасността на храните, конкуренцията, обществените поръчки, енергетиката, околната среда и изменението на климата, транспорта, трудовата заетост и социалните политики. В други сфери като развитието на селските райони и регионалната политика напредъкът е малък заради липсата на консенсус относно стратегиите, обхващащи цялата страна. В редица случаи е необходимо да се извършат назначения във важни органи. Ако това не бъде направено, законодателният процес ще бъде възпрепятстван. Други институции като Съвета за държавна помощ не разполагат с нужните финансови ресурси, поради което не могат да функционират пълноценно. Едно от малкото положителни изключения е сферата на правата върху интелектуалната, индустриалната и търговската собственост, в която подготовката за привеждане в съответствие със стандартите на ЕС е напреднала.

За да може Босна и Херцеговина да изнася продукти от животински произход за ЕС, страната трябва да напредне бързо с транспонирането на законодателството на ЕС за ветеринарната област и безопасността на храните. Босна и Херцеговина е единствената страна в региона, която не е привела законодателството си в съответствие с директивите на ЕС от 2004 г. относно обществените поръчки. Тя трябва да направи това спешно. Необходимо е страната да запази последователната си работа за трайно изпълнение на всички реформи от пътната карта за либерализиране на визовия режим, както и за осъществяването на по-мощни мерки на границите, насочени към укрепване на националната и регионалната сигурност. Действията, свързани с предотвратяването на злоупотреби с безвизовия режим, трябва да продължат.

Косово

2013 г. беше историческа за напредъка на Косово по пътя му към членство в Европейския съюз. Приетите през юни решения на Съвета за даване на разрешение за започване на преговори за споразумение за стабилизиране и асоцииране поставят началото на важен нов етап в отношенията между ЕС и Косово. Преговорите ще започнат официално този месец. Комисията ще се стреми да приключи преговорите през пролетта на 2014 г., да парафира проекта на споразумението през лятото, след което да представи на Съвета предложения за подписване и сключване на споразумението.

Косово предприе активни и конструктивни действия за осезаемото и трайно подобряване на *отношенията със Сърбия*. През април активното участие на Косово в подпомаганя от ЕС диалог доведе до повратното *Първо споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията със Сърбия* (Първото споразумение). През май това споразумение беше допълнено от план за изпълнение. По-специално, двете страни по споразумението се договориха, че нито една от тях няма да блокира или да поощрява други да блокират напредъка на другата страна по пътя към членство в ЕС. Това е основна промяна в отношенията между двете страни. Прилагането на Първото споразумение продължи и вече са направени редица необратими промени на място. Страните по него постигнаха договореност относно енергетиката и телекомуникациите. Напредък беше отбелязан и в изпълнението на

договореностите, постигнати по време на техническия диалог с подкрепата на мисията на ЕС в областта на върховенството на закона EULEX. Необходимо е Косово да продължи да бъде изцяло ангажирано с трайното нормализиране на отношенията със Сърбия и с изпълнението на всички договорености, постигнати по време на диалога. Страната трябва да завърши прилагането на Първото споразумение, по-конкретно по отношение на полицията, правосъдието и местните избори.

Първото споразумение беше посрещнато със съпротива в *Северно Косово*. Умереността на Прищина и възприетият от нея приобщаващ подход, както и изиграната от Белград положителна роля предотвратиха ескалацията на напрежение. Вследствие на Първото споразумение сръбските полицейски участъци в Северно Косово бяха затворени, плащането на заплати от Сърбия на наетите от Косово полицейски служители беше прекратено, сръбските съдилища спряха да разглеждат дела за престъпления в Косово, а общинските съвети в четирите северни общини бяха разпуснати. Планираните за ноември общински избори ще се проведат и в Северно Косово. Важно е изборите да протекат по надлежния ред и всички лица, имащи право на глас, да участват и да упражняват демократичните си права. На 19 септември член на EULEX загина при нападение срещу конвой на мисията в Северно Косово. Политическите лидери на Косово и Сърбия категорично осъдиха нападението.

Косово отбеляза резултати във връзка с важни *политически реформи*. През април Комисията и Върховният представител на Съюза по въпросите на външната политика и политиката на сигурност потвърдиха¹, че Косово е изпълнило краткосрочните приоритети, свързани с принципа на правовата държава, публичната администрация, защитата на малцинствата и търговията, които бяха набелязани в проучването на осъществимостта² от октомври миналата година. Освен това Комисията отправи през април препоръка до Съвета за подписването и сключването на рамково споразумение, даващо право на Косово да участва в програми на Европейския съюз.

През декември Косово стана член на Европейската банка за възстановяване и развитие. През юни то подписа рамково споразумение с Европейската инвестиционна банка, а Банката за развитие на Съвета на Европа даде съгласието си за присъединяването на Косово. През февруари Съветът за регионално сътрудничество взе решение да измени статута си, за да може Косово да стане пълноправен член.

Диалогът относно *либерализирането на визовия режим* продължи да бъде на едно от челните места в политическата програма на Косово. Прищина положи усилия, за да отбележи напредък. През февруари Комисията прие първия си доклад за изпълнението от страна на Косово на изискванията в пътната карта за либерализиране на визовия режим.³ Косово прие плана си за действие за либерализиране на визовия режим през април. До момента са били проведени три срещи на високопоставени представители. В тясно сътрудничество с Комисията, бюро на ЕС в Прищина и EULEX Косово отбеляза напредък в изменението на законодателството съгласно препоръките в доклада. Необходими са по-нататъшни усилия в тази връзка. Освен това Косово трябва да се съсредоточи върху прилагането на законодателството.

Широкият политически консенсус за европейската перспектива на Косово спомогна за стимулиране на процеса на сближаване. Националният съвет за европейска интеграция също се стреми към осъществяването на тази цел. Важно е този консенсус да се запази

¹ JOIN(2013) 8 final

² COM(2012) 602 final

³ COM(2013) 66 final

и да се разшири още повече. Тези усилия трябва да бъдат ценен принос към преговорите относно Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

В извършеното от Комисията проучване на осъществимостта са отбелязани приоритетните сфери, върху които Косово трябва да се съсредоточи, за да може да изпълни задълженията си, които ще произтекат от едно споразумение за стабилизиране и асоцииране. Тези сфери са принципът на правовата държава, съдебната власт, публичната администрация, реформата на изборния процес и парламентът, правата на човека и основните права, защитата на малцинствата, търговията и вътрешният пазар и фитосанитарната и ветеринарната политика.

В контекста на **политическите критерии** правителството на Косово увеличи капацитета си за работа по приоритетите, свързани с процеса на европейска интеграция. То демонстрира този капацитет, като предприе действия относно краткосрочните приоритети от проучването на осъществимостта и започна подготовка за преговорите по Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Също така бяха предприети стъпки за по-ефективен надзор от страна на парламента върху работата на правителството. Въпреки това решението на парламента да разисква изхода от съдебно дело представляваше крачка назад в усилията на Косово да укрепи институциите си за демократично управление.

Косово демонстрира ангажираност за постигането на резултати в борбата с организираната престъпност и корупцията, включително като предприе разследвания и заздравя законодателната рамка. Предприети бяха първи стъпки за изготвянето на хармонизирани статистически данни в тази област. Косово продължи също така доброто си сътрудничество с EULEX. Съдебната система претърпя значителна реформа. Последователното изпълнение на тази реформа ще бъде от основно значение за извършването на още положителни промени и трябва да бъде следено внимателно. През януари влязоха в сила законите за съдилищата и за прокуратурата, с които бяха въведени нови структури в системите на съдилищата и прокуратурата. Очаква се новата правна рамка да допринесе за независимостта, ефективността, отчетността и безпристрастността на съдебната система. Косово също така продължи да приема обратно лица от държавите членки.

В отговор на препоръките от проучването за осъществимостта парламентът внесе изменения в членовете на Наказателния кодекс, отнасящи се до наказателната отговорност на медиите и защитата на източниците на информация на журналистите. Създаден беше Съвет за мониторинг на прилагането, обединяващ представители на косовските власти и на Сръбската православна църква, който функционира добре. Освен това стартира излъчването на обществени радио- и телевизионни програми на сръбски език. Назначен беше нов комисар за езиците, чиято служба започна да изпълнява функциите си. Бюджетът и персоналят на омбудсмана бяха увеличени, така че понастоящем институцията може да изпълнява ролята си на защитник на доброто управление и правата на човека в Косово.

Все още е необходимо Косово да гарантира приключване на *реформата на изборния процес*, както и че правната рамка отразява най-добрите практики в ЕС. *Парламентът* трябва да засили надзора върху изпълнителната власт, като извършва по-добър преглед на законопроектите и осъществява мониторинг на изпълнението на политиките и прилагането на законите. Необходимо е правителството да участва по подходящ начин в работата на парламента. Финансовата независимост на парламента се засили, но са нужни допълнителни стъпки за нейното увеличаване, както и за увеличаването на административната независимост на парламента (например чрез усъвършенстване на процедурния правилник и на законодателството за парламента).

Що се отнася до *принципа на правовата държава*, Косово трябва като приоритет да представи конкретни резултати в борбата с организираната престъпност и корупцията, както и да укрепя законодателството и неговото прилагане. Необходимо е страната да направи статистическите данни в тези сфери още по-надеждни. Косово трябва да съдейства активно на EULEX при изпълнението на нейния мандат, включително на специалната работна група за разследвания към мисията. Страната постепенно поема все повече отговорности от EULEX. Структурираният диалог по въпросите на правовата държава е форум от основно значение, на който Косово и ЕС могат да извършват преглед на напредъка в тази област.

Политическото вмешателство в работата на *съдебната власт* продължава да буди сериозно безпокойство. Съдебните и прокурорските съвети трябва да предприемат решителни действия срещу нападенията срещу съдии и прокурори, както и срещу съдебните институции. Това важи също така за парламента и правителството. Необходимо е да се предприемат целесъобразни мерки за сигурност и закрила на съдиите и служителите в съдилищата, както и на прокурорите, свидетелите и ищците. Косово трябва да вземе допълнителни мерки за намаляване на общия обем на натрупаните дела, включително във връзка с изпълнението на съдебните решения, и да гарантира, че процесите се водят в подходящи помещения и при спазване на съдебните процедури. Назначаването на работа на съдии и прокурори от малцинствата съгласно законодателната рамка трябва да продължи. Страната трябва да гарантира, че специалната прокуратура, работеща по случаи на организирана престъпност, военни престъпления и корупция, ще запази правомощията си.

По отношение на *публичната администрация* е необходимо Косово да се съсредоточи върху прилагането на законодателството и изпълнението на стратегията и плана за действие, за които са нужни категорични политически насоки. Професионализмът на държавните служители трябва да нарасне, а малцинствата — да бъдат добре представени в съответствие със законодателството. Нужно е политическото вмешателство в наемането на работа и назначаването на държавни служители да спре. В областта на *правата на човека и основните права* е необходимо да се опрости сложната и припокриваща се институционална структура за тяхното утвърждаване и защита. Нужно е да се полагат повече усилия за разследването и наказателното преследване на нападенията срещу журналисти. Същото се отнася за случаите на насилие срещу лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица (ЛГБТИ). Освен това е необходимо да се отбележи напредък при прилагането на правата върху собствеността, например чрез намаляване на обема на натрупаните за разглеждане дела и по-добро изпълнение на съдебните и административните решения. Законодателството за защита на личните данни трябва да се прилага по-добре. Необходимо е парламентът да изработи устойчив механизъм за дългосрочно финансиране на обществения радио- и телевизионен оператор; назначаването на членове в управителния съвет на оператора все още не е приключило.

Що се отнася до *защитата на малцинствата*, законодателството за културното наследство и сръбската православна църква трябва да се прилага. Необходимо е местните власти да получат по-голяма подкрепа за продължаване на процеса на децентрализация. Стратегията и планът за действие за ромите, ашкалите и гюптите трябва да се изпълняват енергично, тъй като положението на тези малцинства все още буди сериозно безпокойство. Това е важно и в контекста на либерализирането на визовия режим. Нападенията, мотивирани от етническа или религиозна принадлежност, трябва да бъдат разследвани и да подлежат на наказателно преследване, а извършителите — да бъдат изправени пред съда.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Косово отбеляза известен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Нужни са значителни реформи и инвестиции, за да може страната да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в дългосрочен план.

Трудната икономическа ситуация в региона и ЕС започна да се отразява на икономиката на Косово, макар и в по-малка степен, отколкото в останалите държави от региона. През 2012 г. БВП на Косово нарасна с 2,5 %. Фискалната политика е разумна, а изпълнението на бюджета протича по план. Въведено беше задължително фискално правило, което ще бъде приложено през 2014 г. Безработицата се запази много висока. Косово продължи да инвестира значителни средства в инфраструктурата си.

Нужни са трайни усилия за подпомагане на макроикономическата стабилност и за подобряване на социалното положение. Косово трябва да повиши конкурентоспособността си и да подобри бизнес средата, както и да подпомогне частния сектор, за да се намали безработицата. За създаването на стабилна бизнес среда са необходими допълнителни мерки за преодоляване на слабото прилагане на принципа на правовата държава и борба с корупцията. Приватизацията трябва да продължи. Сивата икономика все още представлява сериозно предизвикателство.

По приоритетите в сферата на **европейските стандарти** трябва да се работи в контекста на преговорите относно Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Косово завърши реструктурирането на Министерството на търговията и промишлеността, което ще даде възможност на страната да преговаря ефективно по частите на споразумението, свързани с търговията, и изготви анализ на въздействието. Страната положи също така усилия да подготви селскостопанското преброяване.

Що се отнася до *търговията и вътрешния пазар*, от основно значение е да се подобрят статистическите данни за бизнеса в Косово. Необходимо е Косово да продължи да прилага правната рамка за търговията, конкуренцията и вътрешния пазар. Страната трябва да положи по-големи усилия в редица сфери на *фитосанитарната и ветеринарната политика*, засягащи безопасността на храните, както се посочва в проучването на осъществимостта. В областта на *енергетиката* е необходимо да се увеличат усилията за извеждане от експлоатация на електроцентралата „Косово А“. Поставянето на акцента върху приоритетите, посочени в проучването на осъществимостта, върху подготовката за преговорите за споразумението с ЕС и върху диалога относно либерализирането на визовия режим се отрази на напредъка и в други сектори.

Турция

Турция е страна кандидатка и стратегически партньор за Европейския съюз. С мащабната си и динамична икономика страната е важен търговски партньор за ЕС и има ценен принос за неговата конкурентоспособност посредством митническия съюз. Турция има стратегическо разположение, включително по отношение на сигурността на енергийните доставки, и играе важна роля в региона. Комисията подчертава значението на текущото сътрудничество и диалог по въпроси от сферата на външната политика. Паралелно с това ЕС продължава да бъде важен стимул за извършването на икономически и политически реформи в Турция. Събитията около парка Gezi подчертаха колко важно е да се насърчава диалогът в целия политически спектър и в обществото в по-широк план, както и нуждата от зачитане на основните права на практика.

В контекста на стартираната през 2012 г. положителна програма продължава оказването на подкрепа за преговорите за присъединяване с Турция, които по този

начин биват допълвани, чрез засилено сътрудничество в редица области от общ интерес. Това дава известни положителни резултати, но не може да замести преговорите. Потенциалът на отношенията между ЕС и Турция се реализира в пълна степен в контекста на активен и надежден процес на присъединяване. Процесът на присъединяване продължава да бъде най-подходящата рамка за насърчаване на свързаните с ЕС реформи, за водене на диалог по въпроси от сферата на външната политика и политиката на сигурност, за укрепване на икономическата конкурентоспособност и за засилване на сътрудничеството в областите на енергетиката и на правосъдието и вътрешните работи. Необходимо е да се даде нов тласък на преговорите за присъединяване, като се спазват ангажиментите, дадени от ЕС, и поставените условия. В този смисъл отварянето на глава 22 „Регионална политика“ след продължилия над три години застой в преговорите представлява важна крачка напред. Турция може да ускори преговорите, като изпълни показателите, удовлетвори изискванията, съдържащи се в рамката за водене на преговори, и спази договорните си задължения към ЕС, предвиждащи, наред с другото, цялостното и недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране по отношение на всички държави членки.

Що се отнася до изпълнението на **политическите критерии**, картината вследствие на развитието през изминалите дванадесет месеца в Турция е смесена. Продължиха да се полагат сериозни усилия за извършването на реформи. Четвъртият пакет за съдебна реформа, приет през април, укрепва защитата на основните права, включително свободата на изразяване и борбата с безнаказаността при случаи на изтезание и малтретиране. Правителството стартира мирен процес, чиято цел е да се сложи край на тероризма и насието в югоизточната част на страната и да се подготви почвата за уреждането на кюрдския въпрос. Този процес трябва да продължи, като всички участници в него проявяват добра воля. Обявените мерки в пакета относно демократизацията, който беше представен през септември 2013 г., предвиждат извършването на допълнителни реформи по редица важни теми, сред които използването на езици, различни от турския, правата на лицата, принадлежащи към малцинства, и изменения на настоящите високи прагове за парламентарно представяне и финансиране на политическите партии, което би трябвало да доведе до по-голям плурализъм. От основно значение е да се постигне напредък в сътрудничеството с опозиционните партии и в осъществяването на това сътрудничество съгласно европейските стандарти.

Парламентарната комисия за междупартийно помирение, която беше създадена, за да изготви проект на нова конституция, продължи работата си и постигна съгласие по редица точки. Необходимо е тя да продължи да работи в дух на компромис. Приемането на подробен закон за чужденците и международната закрила е важна крачка към осигуряването на адекватна закрила за кандидатите за убежище. Освен това продължиха да се полагат усилия за защита на правата на жените, по-конкретно чрез прилагане на Закона за закрила на семейството и предотвратяване на насието. Създадена бе институцията на омбудсмана, която вече работи активно, за да изпълнява функциите си. Националният орган за защита на правата на човека също започна да функционира.

Освен това все повече се водят публични дебати по теми, които по-рано бяха смятани за чувствителни, като кюрдския въпрос, ролята на армията, арменския въпрос или правата на лицата независимо от сексуалната им ориентация. Демократичният дебат се активизира, по-специално чрез социалните медии, и намира изражение и отвъд традиционната политика на партиите, включително чрез провеждането на демонстрации. В тази връзка вълната от протести през юни е също така следствие от

мощната демократична реформа, извършена през последното десетилетие, и появата на динамично и бързо гражданско общество, което трябва да бъде зачитано и консултирано по-редовно на всеки етап от процеса на вземане на решения независимо от това коя партия има мнозинство в парламента.

Въпреки това постигането на по-нататъшен напредък е възпрепятствано от различни трайни фактори. Политическата обстановка все още е белязана от поларизация и липса на дух на компромис. Тенденцията е правителството да разчита изцяло на мнозинството си в парламента за приемането на закони и решения, включително по чувствителни за обществото въпроси, без да се консултира достатъчно със заинтересованите групи и да води диалог с тях. Породените вследствие на това напрежение и недоволство достигнаха връхната си точка през май и юни във връзка със спорен благоустройствен проект в парка Gezi в Истанбул и прераснаха в мащабни протести в много други градове. Опитите за преговори с протестиращите бяха ограничени и помрачени от прекомерното използване на сила от страна на полицията, от изяви, водещи до поляризация, и от цялостната липса на диалог. При сблъсъците загинаха шест души, а над 8 000 бяха ранени. Проверките, извършени от министерството на вътрешните работи, заключиха, че полицията е използвала непропорционална сила срещу протестиращите през май и юни.

Вълната от протести през юни очерта редица въпроси, на които спешно трябва да бъде намерено решение. Що се отнася до прекомерното използване на сила от страна на полицията, стартираните административни и съдебни разследвания трябва да бъдат водени в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека и от виновните за случилото се трябва да бъде потърсена отговорност. Трябва да се приеме законодателство за създаването на комисия за мониторинг на правоприлагането като независим надзорен орган за извършваните от полицията престъпления и това законодателство да бъде прилагано в съответствие с европейските стандарти. Министерството на вътрешните работи предприе първа положителна крачка с разпространяването на два циркулярни документа, съдържащи правила за поведението на полицаите по време на демонстрации. Въпреки това цялостната правна рамка и практика по отношение на намесата на служителите на реда трябва да бъдат приведени в съответствие с европейските стандарти, за да може при всякакви обстоятелства да се гарантира зачитането на правата на човека, и по-специално правото на свобода на сдружаване.

Важни разпоредби от турското законодателство и тълкуванието им от членове на съдебната власт продължават да възпрепятстват свободата на изразяване, включително свободата на медиите. Структурата на собственост на турските медии, доминирани от големи индустриални групи, съчетана с изяви на високопоставени държавни служители, понякога целящи сплашване, и предупреждения от властите, също прави автоцензурата в медиите широко разпространена, което пролича и от факта, че основни медии не отразиха протестите през юни. Тази среда беше причина и за уволнения и подаване на оставки на журналисти.

Вследствие на ограниченото тълкуване от страна на съдебната власт на правните разпоредби относно подбуждането към омраза в обществото бяха осъдени редица обществени личности заради отправени от тях критики, свързани с религията. Неясното определение за членството във въоръжена организация в наказателното законодателство продължава да бъде причина за множество арести и случаи на наказателно преследване. Все още предстои да бъде създадена правна рамка по въпросите на вероизповеданието и възражението по съвест, която да бъде съвместима с практиката на Европейския съд по правата на човека. Нужно е да се положат

значителни усилия за ефективното гарантиране на правата на жените, децата и лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ). Домашното насилие, извършваните понякога убийства на честта и темата за ранните и насилствени бракове продължават да бъдат сериозно безпокойство. Необходимо е Турция да гарантира пълното зачитане на всички права върху собствеността, включително тези на немюсюлманските религиозни общности.

Тези недостатъци трябва да бъдат отстранени, а четвъртият пакет за съдебна реформа да бъде надлежно изпълнен в съответствие с европейските стандарти. Необходимо е властите да положат по-големи усилия за защитата на други основни права и свободи, така че всички граждани да могат безпрепятствено да упражняват правата. Мерките, обявени в пакета относно демократизацията, съдържат перспективата за напредък по много от тези въпроси.

Тези въпроси подчертават колко е важно за ЕС да засили взаимодействието си с Турция по темата за основните права. Напредъкът в преговорите за присъединяване и напредъкът по политическите реформи в Турция представляват двете страни на една и съща монета. В интерес както на Турция, така и на ЕС е показателите за отварянето на глава 23 „Съдебна власт и основни права“ и на глава 24 „Правосъдие, свобода и сигурност“ да бъдат договорени и съобщени на Турция възможно най-скоро, за да могат преговорите по тези две глави да започнат. Това ще допринесе в значителна степен за гарантиране на това, че ЕС и неговите стандарти продължават да бъдат основният показател за реформите в Турция.

С оглед на реформите, които трябва да се извършат, е необходимо цялостният процес на вземане на решения, както на национално, така и на местно равнище, да включва по-структурирани и систематични консултации с гражданското общество. От основно значение е да се реформира съществуващата правна рамка, за да може тя да благоприятства в по-голяма степен цялостното развиване на организации на гражданското общество. Необходимо е, например, оценките на въздействието върху околната среда да се извършват при пълното спазване на достиженията на правото на ЕС. Мащабните инфраструктурни проекти вече не трябва да се изключват. Освен това е необходимо да се насърчават енергично консултациите със съответните представители на гражданското общество и в други области на политиката.

Подписването на *споразумението за обратно приемане между ЕС и Турция и паралелното стартиране на диалога относно визите* са първите стъпки към либерализиране на визовия режим, които могат да дадат нов тласък на отношенията между двете страни и да донесат конкретни ползи както за Съюза, така и за Турция. Важно е работата по тези два процеса да напредва и ратифицирането на споразумението за обратно приемане с Турция да бъде финализирано бързо с оглед на неговото цялостно и ефективно изпълнение.

Що се отнася до *външната политика*, Турция продължи да играе важна роля в държавите, които не се намират в непосредствена близост до нея — например тя разшири дейностите си като нетрадиционен донор в региона на Африканския рог, оказва съдействие за демократичния преход в страните от Северна Африка и засили сътрудничеството с Афганистан и Пакистан и между тях. Страната изигра изключително важна роля по отношение на Сирия, като подкрепя развитието на по-обединена опозиция и предоставя жизненоважна хуманитарна помощ за множество сирийци, които бягат от страната си. Турция продължава също така да оказва практическа помощ за преговорите „Е3+3“ с Иран. Ратифицирането на междуправителствено споразумение за проекта за трансанадолския газопровод (TANAP) между Турция и Азербайджан беше ценен принос за осъществяването на

целта за по-голяма сигурност на енергийните доставки за Европа посредством южния енергиен коридор. Редовният политически диалог между ЕС и Турция продължи да се активизира, като бяха обсъдени както международни въпроси от общ интерес като Близкия изток и Централна Азия, така и глобални теми като борбата с тероризма и неразпространението на оръжия за масово унищожение. Турция продължи да води политика на ангажираност на Западните Балкани, включително като участва активно в Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа и допринася за военните и полицейските мисии и мисиите в сферата на върховенството на закона в Босна и Херцеговина и в Косово, които се ръководят от ЕС.

Страната продължи да изразява подкрепата си за възобновяване на преговорите за намиране на справедливо, всеобхватно и трайно решение на *кипърския въпрос* под егидата на Организацията на обединените нации. Желанието на Турция и Гърция да осъществят контакти с главните преговарящи от двете общности е положителна крачка напред, която би могла потенциално да спомогне за уреждането на въпроса.

ЕС подчерта също колко е важно да се постигне напредък в нормализирането на отношенията между Турция и всички държави — членки на ЕС, в това число и Република Кипър. В тази връзка той призова Турция да спре да блокира присъединяването на държави членки към международни организации и механизми. Освен това Комисията изтъкна отново всички суверенни права на държавите — членки на ЕС, които включват, наред с другото, встъпването в двустранни споразумения, както и проучването и експлоатацията на собствените природни ресурси в съответствие с достиженията на правото на ЕС и с международното право, включително Конвенцията на ООН по морско право.

В този контекст в заключенията на Съвета от 11 декември 2012 г. ЕС отбеляза с дълбоко съжаление, че въпреки многобройните призови Турция все още отказва да изпълни задължението си за цялостно и недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране спрямо всички държави членки и не е премахнала всички ограничения върху плавателните и въздухоплавателните съдове, регистрирани в Кипър или чието последно място на спиране е било в Кипър. ЕС подчерта, че изпълнението на това задължение би могло да даде значителен тласък на преговорния процес. При отсъствието на напредък по този въпрос Съюзът ще продължи да прилага мерките си от 2006 г., което ще има трайно отражение върху цялостния процес на преговори. Той ще продължи да следи отблизо и да прави преглед на напредъка по всички въпроси, съдържащи се в декларацията на Европейската общност и нейните държави членки от 21 септември 2005 г. Понастоящем се очаква незабавното постигане на напредък.

В съответствие с рамката за водене на преговори и предходни заключения на Европейския съвет и на Съвета Турция трябва изрично да поеме ангажимента за поддържането на добросъседски отношения и за мирното уреждане на спорове съгласно Хартата на Обединените нации, като при необходимост прибегва до Международния съд. В този контекст ЕС отново изрази сериозното си безпокойство и прикани Турция да избягва каквито и да било заплахи или действия срещу държави членки, източници на напрежение или действия, които биха могли да засегнат добросъседските отношения и мирното уреждане на спорове.

Съюзът приветства факта, че инициативите за сътрудничество между Гърция и Турция, целящи подобряване на двустранните отношения, продължават. Последният 55-и кръг на подготвителните разговори за определяне на границата на континенталния шелф се състоя през септември. Гърция и Кипър подадоха официални жалби за нарушения от

страна на Турция на техните териториални води и въздушно пространство, в това число чрез полети над гръцки острови.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Турция е функционираща пазарна икономика. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че ускори изпълнението на подробната си програма за структурни реформи.

След силния растеж от около 9 % през предходните две години растежът на турския БВП намаля до 2,2 % през 2012 г. Това намаляване беше придружено от прехвърляне на растежа от вътрешното търсене към чуждестранната търговия, от временно намаляване на дефицита по текущата сметка и от намаляване на инфлацията. През първата половина на 2013 г. растежът на БВП се увеличи, достигайки 3,7 %. Едновременно с това дефицитът по текущата сметка отново се увеличи, а потребителските цени започнаха да растат. Държавният дълг като дял от БВП продължи да намалява и понастоящем е категорично под 40 %. От месец май насам финансовите пазари бяха подложени на натиск вследствие на вътрешни и световни фактори, което доведе до незабавна намеса на централната банка с цел стабилизиране на валутния курс и спиране на изтичането на капитал.

Неотдавнашните икономически резултати на Турция показват едновременно високия потенциал на икономиката и все още съществуващите дисбаланси. Страната разчита на постоянен приток на капитали отвън, за да финансира огромния структурен дефицит по текущата сметка, което я прави уязвима на измененията в глобалното усещане за риск, като вследствие се наблюдават големи колебания на валутния курс и редуването на цикли на бърз растеж и силна рецесия в икономическата дейност. За преодоляването на тази уязвимост е необходимо да се предприемат мерки за увеличаване на националните спестявания и фискалната политика следва да играе важна роля в това отношение. Приемането на фискално правило ще направи бюджета по-прозрачен, ще осигури важен фискален стабилизиращ фактор и ще увеличи доверието. Относително високата инфлация продължава да бъде голямо предизвикателство. Коригирането на набора от макроикономически политики ще помогне за намаляване на тежестта върху паричната политика. В средносрочен и дългосрочен план от основно значение е да се подобри функционирането на пазарите на стоки, услуги и труд чрез извършването на структурни реформи за повишаване на международната конкурентоспособност.

Извършването в момента проучване на функционирането на **Митническият съюз** между ЕС и Турция предоставя ценна възможност за обмисляне и обсъждане на нужното осъвременяване на този ключов инструмент в отношенията между двете страни с оглед на активизирането на двустранната търговия и постигането на икономическа интеграция.

Като се имат предвид потенциалът на Турция за допълнително развитие като енергиен възел и общите предизвикателства в енергийната сфера, пред които са изправени и страната, и ЕС, е важно да се провежда засилен диалог по всички въпроси от взаимен интерес.

Що се отнася до **способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството**, Турция продължи привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Добър напредък беше отбелязан във връзка със свободното движение на стоки, финансовите услуги, енергетиката, регионалната политика и координирането на структурните инструменти, науката и научните изследвания и образованието. Значително е развитието при изготвянето на правната рамка в областта на миграцията и предоставянето на убежище. Правната рамка срещу финансирането на тероризма беше усъвършенствана. С новото законодателство за електроенергията тази област беше

приведена до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Комисията направи оценка на напредъка, отбелязан в работните групи в контекста на положителната програма, и уведоми Турция кои показатели смята за изпълнени. Тя призна също така напредъка, постигнат по изпълнението на важни изисквания, отнасящи се до съдебната власт и основните права. По други глави, в това число обществените поръчки, политиката в областта на конкуренцията, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика и данъчното облагане, напредъкът е ограничен.

Необходимо е да продължат всеобхватните усилия в областите на правото на интелектуалната собственост, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика, социалната политика и трудовата заетост, околната среда и изменението на климата и защитата на потребителите. Освен това трябва да бъде постигнат значителен допълнителен напредък по отношение на съдебната власт и основните права и на правосъдието, свободата и сигурността. Привеждането в съответствие на законодателството трябва да продължи, особено в сферите на обществените поръчки, политиката в областта на конкуренцията и данъчното облагане. Необходимо е Турция да доразвие институционалния си капацитет, особено във връзка с главите относно дружественото право, транспорта и регионалната политика и координирането на структурните инструменти,

Исландия

След проведените на 27 април 2013 г. парламентарни избори правителството взе решение да спре преговорите за присъединяване с ЕС и обяви, че те няма да бъдат подновени, без да се проведе референдум за одобряването им. Исландският комитет за водене на преговори с ЕС беше разпуснат, което означава, че процесът на присъединяване е спрял. Правителството обяви, че ще извърши оценка на състоянието на преговорите към настоящия момент, както и на развитието в Европейския съюз, и ще я представи за обсъждане на исландския парламент през идните месеци.

След встъпването в длъжност на новото правителство исландските власти спряха да предоставят информация. Докладването от страна на Комисията в контекста на настоящото съобщение беше адаптирано така, че да бъде отразено това обстоятелство, като периодът на докладване е от септември 2012 г. до встъпването в длъжност на новото правителство през май 2013 г.

Към настоящия момент са отворени 27 преговорни глави, от които 11 са временно затворени. През периода на докладване беше постигнат значителен напредък, като бяха отворени девет глави, а една глава беше временно затворена. Исландия е важен партньор за ЕС посредством членството си в Европейското икономическо пространство, участието си в Шенгенското пространство и общите интереси в сферите на енергията от възобновяеми източници и изменението на климата и с оглед на стратегическото значение на политиката на ЕС за Арктика.

Като утвърдена и функционираща демокрация Исландия продължава да изпълнява изцяло **политическите критерии** за членство в ЕС.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Исландия може да бъде смятана за функционираща пазарна икономика.

Ограниченията върху движението на капитали възпрепятства в значителна степен инвестициите и растежа. Премахването на този контрол и едновременно с това запазването на стабилността на валутния курс продължават да бъдат предизвикателство от основно значение. През юни 2012 г., по искане на исландското правителство и в

контекста на присъединяването, беше сформирана специална група за премахване на контрола върху капиталите, която обединяваше експерти от Европейската централна банка, Комисията и Международния валутен фонд и която трябваше да направи оценка на възможностите за премахване на този контрол.

Що се отнася до **Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП)** за Исландия, с оглед на целта на този инструмент и решението на правителството относно преговорите за присъединяване, Комисията прекъсна подготовката за ИПП II. Комисията няма да подписва нови договори по ИПП I. Във връзка с проектите, за които вече са подписани договори, Комисията оценява всеки проект съвместно с исландските власти, за да определи кои проекти ще продължат да бъдат изпълнявани.

Исландия вече е достигнала **високо равнище на съответствие** в значителен брой области на политиката от достиженията на правото на ЕС, основно в резултат на членството си в Европейското икономическо пространство. През периода на докладване бяха предприети допълнителни стъпки за привеждане в съответствие, в това число в следните сфери: свободно движение на стоки, дружествено право, обществени поръчки, информационно общество и медии и транспортна политика.